

Porez na dodanu vrijednost u RH nakon ulaska u Europsku uniju

Belavić, Martina

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac
University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:592161>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied
Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ
POSLOVNO UPRAVLJANJE

Martina Belavić

POREZ NA DODANU VRIJEDNOST U REPUBLICI HRVATSKOJ
NAKON PRISTUPA EUROPSKOJ UNIJI

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2015.

Martina Belavić

POREZ NA DODANU VRIJEDNOST U REPUBLICI HRVATSKOJ
NAKON ULASKA U EUROPSKU UNIJU

ZAVRŠNI RAD

Veleučilište u Karlovcu
Poslovni odjel
Specijalistički diplomski stručni studij
Poslovno upravljanje

Kolegij: Financije i bankarstvo

Mentor: mr. sc. Željko Martišковиć

Broj indeksa autorice: 0619413012

Karlovac, prosinac 2015.

ZAHVALA

Zahvala Veleučilištu Karlovac što je uvođenjem specijalističkog diplomskog stručnog studija poslovnog upravljanja omogućilo studentima sa završenim dodiplomskim studijem da nastave svoj put obrazovanja. Promijenili su moje razmišljanje o mnogim temama, potakli me na nova istraživanja i pomogli u shvaćanju novih područja. Hvala profesorima na nesebičnom zalaganju da u raspoloživom vremenu prenesu što više znanja.

Hvala mr.sc. Željku Martišković na zanimljivim, uvijek životnim primjerima na predavanjima u okviru kolegija Financije i bankarstvo kao i trudu, savjetima, usmjerenju i velikoj pomoći pri pisanju ovog završnog rada.

Zahvaljujem se svim svojim radnim kolegama što su me potaknuli da krenem na ovaj put, te razumijevanju za vrijeme ispitnih rokova.

Velika zahvala za ono što sam postigla roditeljima koji su uvijek bili uz mene bez obzira da li se radilo o teškim ili sretnim trenucima i bez kojih sve ovo što sam dosad postigla ne bi bilo moguće.

Posebnu zahvalnost dugujem suprugu, kćerima Teni i Eleni, na neizmjernej potpori, razumijevanju i strpljenju tijekom moga školovanja. Zbog Vas mogu samo još bolje.

Hvala svim kolegicama i kolegama generacije. Počelo je kao poznanstvo, ali kroz ove dvije godine stekla sam divne prijatelje koji će me i dalje pratiti.

SAŽETAK

Cilj ovog završnog rada je prikazati i objasniti osnovne činjenice i pojmove vezane za porez na dodanu vrijednost koje su se javile pristupom Republike Hrvatske Europskoj uniji 01.07.2013. godine. Propisi o porezu na dodanu vrijednost morali su se uskladiti s pravnom stečevinom Europske unije. Da bi se osiguralo da sustav poreza na dodanu vrijednost u Republici Hrvatskoj funkcionira približno kao i na “zajedničkom tržištu Europske unije“ primjenjuju se Direktive i Uredbe Europske unije.

Pristupom Europskoj uniji sustav poreza na dodanu vrijednost koristi nove elemente. Neki od njih kao što su stjecanje dobara unutar EU, isporuka dobara unutar EU, premještanje dobara, prodaja na daljinu, uvoz dobara, mjesto isporuke dobara, prijenos porezne obveze, odbitak pretporeza za stjecanje unutar Europske unije, pravila za registraciju novih poreznih obveznika i slično objašnjeni su ovim radom. Pored navedenog rad sadrži i informacije o fiskalizaciji u prometu s gotovinom. Fiskalizacija novi je sustav kojim se prati iskazivanje prometa od strane poreznih obveznika te vrši kontrola i nadzor iskazivanja oporezivih isporuka kroz porez na dodanu vrijednost.

Porez na dodanu vrijednost predstavlja jedan od najznačajnijih prihoda državnog proračuna kojeg prikuplja porezni obveznik od svojih kupaca te ga zatim obračunava i prosljeđuje u državni proračun te je jasna potreba za odgovarajućim informacijama kako bi se cijeli postupak što jednostavnije i točnije proveo.

Ključne riječi: porez na promet, porez na dodanu vrijednost, porezni obveznik, oporezive isporuke, pretporez, stjecanje dobara, PDV identifikacijski broj

SUMMARY

The aim of this final paper is to show and explain the basic facts and concepts related to value added tax which is caused with the access of Croatia to European Union on 01.07.2013. Regulations related to value added tax had to be aligned with the legal acquis of the European Union. To ensure that the system of value added tax in Croatia works about as well as the "common market of the European Union" specific Directive and the Regulation of the European Union were applied. By accessing to the European Union, system of value added tax has used some new elements. Some of them, such as the acquisition of goods within the European Union, the supply of goods within the European Union, moving goods, distance selling, import of goods, delivery of goods, the transfer of tax liability, the input tax deduction for the acquisition in the European Union, the rules for registration of new tax payers, etc. are explained in this paper. In addition, this paper includes information about fiscalization in the cash trade. Fiscalization is a new system that allows monitoring of the tax payer supply, and also the control and supervision of expressing taxable supplies through the value added tax. Value added tax is one of the most significant state budget revenues collected by the tax payer of its customers, which is then being calculated and sent to the state budget. There is a clear need for appropriate information in order to make the whole process simple and more accurate.

Keywords: sales tax, value added tax, tax payer, taxable supplies, prepayment, the acquisition of goods, VAT identification number

SADRŽAJ

1.	UVOD.....	7
1.1.	Predmet i cilj rada	7
1.2.	Izvori podataka i metode prikupljanja.....	7
1.3.	Sadržaj i struktura rada	8
2.	DEFINICIJA, KARAKTERISTIKE I CILJEVI OPOREZIVANJA.....	9
2.1.	Definicija poreza.....	9
2.2.	Razvoj poreza kao financijskog instrumenta.....	11
2.3.	Razvoj poreznih oblika.....	12
2.4.	Obilježja poreza na promet.....	13
2.5.	Oblici poreza na promet.....	14
3.	POREZ NA DODANU VRIJEDNOST.....	16
3.1.	Porez na dodanu vrijednost u sustavu Republike Hrvatske	16
3.2.	Područje primjene	17
3.3.	Predmet oporezivanja – transakcije u okviru područja primjene PDV-a	18
3.4.	Predmet oporezivanja	19
3.5.	Obveznik poreza na dodanu vrijednost.....	19
3.6.	Obavljanje usluga	21
3.6.1.	Mjesto obavljanja usluga	23
3.6.2.	Mjesto obavljanja usluga – posebna pravila.....	25
3.6.3.	Porezni obveznik ili osoba koja nije porezni obveznik – status korisnika.....	27
3.7.	Stjecanje dobara.....	28
3.7.1.	Stjecanje dobara unutar EU	29
3.7.1.2.	Stjecanje novih prijevoznih sredstava.....	30
3.7.3.	Stjecanje trošarinskih proizvoda	31
3.7.4.	Mjesto stjecanja dobara unutar Europske unije.....	31
3.7.5.	Nastanak oporezivog događaja i obveza obračuna PDV-a na stjecanje	31
3.7.6.	Porezna osnovica kod stjecanja	31
3.7.7.	Oslobođenje za stjecanje dobara unutar EU	32
3.7.8.	Odbitak pretporeza kod stjecanja dobara unutar EU	32
3.7.9.	Uvoz	33
3.8.	Isporuka dobara	33
3.8.1.	Isporuka dobara uz naknadu.....	33

3.8.2. Isporuka dobara za privatne potrebe	34
3.8.3. Isporuka dobara poreznim obveznicima u druge države članice EU.....	34
3.8.4. Premještanje dobara	35
3.8.5. Prodaja na daljinu.....	35
3.8.5.1 Mjesto isporuke u slučaju prodaje na daljinu iz Republike Hrvatske u drugu državu članicu Europske unije.....	36
3.8.6. Isporuke dobara građanima koji nisu porezni obveznici u drugoj državi članici.....	37
3.8.7. Mjesto isporuke dobara	38
3.8.7.1. Mjesto isporuke dobara bez prijevoza	38
3.8.7.2. Mjesto isporuke dobara s prijevozom	38
3.8.7.3. Isporuka dobara iz Republike Hrvatske u drugu članicu Europske unije	39
3.8.7.4. Isporuka novih prijevoznih sredstava u drugu državu članicu	39
3.9. Izvoz	40
3.9.1. Izvoz dobara od strane isporučitelja	40
3.9.2. Dobra koja iznose putnici u osobnoj prtljazi.....	40
3.9.3. Dobra koja ovlaštena tijela izvoze u svrhu humanitarnih, dobrotvornih ili edukativnih aktivnosti.....	41
3.9.4. Porezno skladište	41
3.9.5. Oslobođenja od PDV-a za isporuke dobara i usluga	42
3.10. Nastanak oporezivog događaja i obveza obračuna poreza na dodanu vrijednost	43
3.11. Stope PDV-a.....	44
3.12. Odbitak pretporeza	47
3.13. Obveze poreznih obveznika i osoba koje nisu porezni obveznici	50
3.14. Postupak oporezivanja za obveznike poreza na dohodak	50
3.15. Registriranje za potrebe PDV-a	51
3.16. PDV identifikacijski broj.....	52
3.17. Obrasci u sustavu poreza na dodanu vrijednost	53
3.18. Račun	54
4. FISKALIZACIJA	56
4.1. Pojam fiskalizacije	56
4.2. Postupak fiskalizacije.....	57
4.3. Učinci fiskalizacije usporedbom PDV obrasca	57
4.4. Učinci fiskalizacije usporedbom unesenih prijava poreza na dohodak i poreza na dobit za 2013. godinu.....	58
5. ZAKLJUČAK.....	63

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Svrha ovog rada je razjasniti i objasniti nove odredbe Zakona o porezu na dodanu vrijednost i Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost.

Porez na dodanu vrijednost najvažniji je porezni oblik u sustavima suvremenih zemalja. Najmlađi je porez u primjeni od 1967. godine a do danas ga zbog njegove učinkovitosti primjenjuje više od 100 zemalja.

Republika Hrvatska je primjenu poreza na dodanu vrijednost počela 01.01.1998.godine temeljeno na Zakonskim odredbama i odredbama Pravilnika.

Temeljitu promjenu Zakon je doživio 01.07.2013.godine pristupom Republike Hrvatske Europskoj uniji. Postupanje i oporezivanje vrši se na temelju Zakona o porezu na dodanu vrijednost koji je usklađen s osnovnom Direktivom Vijeća 2006/112/EZ od 28.06.2006.godine koja je stupila na snagu 01.siječnja 2007.godine, Direktivom Vijeća 2008/9/EZ, te s Direktivom Vijeća 86/560/EEZ.

Cilj rada je objasniti osnovne pojmove vezane za oporezivanje, postupak oporezivanja, odgovoriti na pitanje tko je obveznik poreza na dodanu vrijednost, objasniti prava i obveze poreznog obveznika.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Izrada diplomskog rada temeljena je na podacima prikupljenim iz slijedećih izvora:

1. stručnih knjiga napisanih od strane autora koji se bave područjem javnih financija, poreznim sustavima i oblicima
2. članaka na temu poreza na dodanu vrijednost objavljenih u stručnim časopisima: Računovodstvo, revizija i financije, Računovodstvo i financije,
3. podataka objavljenih na Internet stranici Ministarstva financija

4. Zakona o porezu na dodanu vrijednost i Pravilnika na dodanu vrijednost

5. članaka objavljenih u službenom glasilu Porezne uprave Porezni vjesnik

Podaci potrebni za izradu rada prikupljeni su pretraživanjem navedenih baza podataka. Za izradu rada korištene su metode sinteze, analize i deskripcije.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad je koncipiran u pet cjelina od kojih je prva uvodna. U drugoj cjelini definiran je pojam poreza te je kroz podpoglavlja razrađen povijesni razvoj poreza i poreznih oblika, te obilježja poreza na promet. Treća cjelina odnosi se na pojašnjenje sustava poreza na dodanu vrijednost u Republici Hrvatskoj sa svim elementima vezanim za oporezivanje, područje primjene, definiciju poreznog obveznika, obavljanje usluga, stjecanje unutar Europske unije, postupke u oporezivanju, porezne stope te način izdavanja računa. Četvrta cjelina odnosi se na postupak fiskalizacije, obveznike i značenje evidentiranja izdanih računa te koji su učinci na promatranom razdoblju od 2013. godine do 2015. kroz tri gospodarske djelatnosti – ugostiteljstvo, trgovinu i odvjetnike. U zadnjoj cjelini tema rada je zaključena.

2. DEFINICIJA, KARAKTERISTIKE I CILJEVI OPOREZIVANJA

2.1. Definicija poreza

Poreze definiramo kao obavezna davanja koje država uzima od pravnih i fizičkih osoba bez izravne i trenutne protuusluge u svrhu financiranja javnih rashoda. Svi obveznici dužni su uplatiti dio svojih prihoda državi da bi mogla osigurati javne usluge (obrazovanje, zdravstvenu zaštitu, javnu sigurnost, brigu za starije i nemoćne i sl.)

U sklopu fiskalne politike svake države porezi su financijski instrument s funkcijom ubiranja novčanih sredstava od poduzetnika i građana. Najveći dio državnih prihoda čine porezi koji omogućuju vlastima ulaganje u razne namjene s ciljem poboljšanja općeg životnog standarda.

Država poreze ubire putem državnih ministarstva, lokalne uprave i samouprave te gradova i općina.

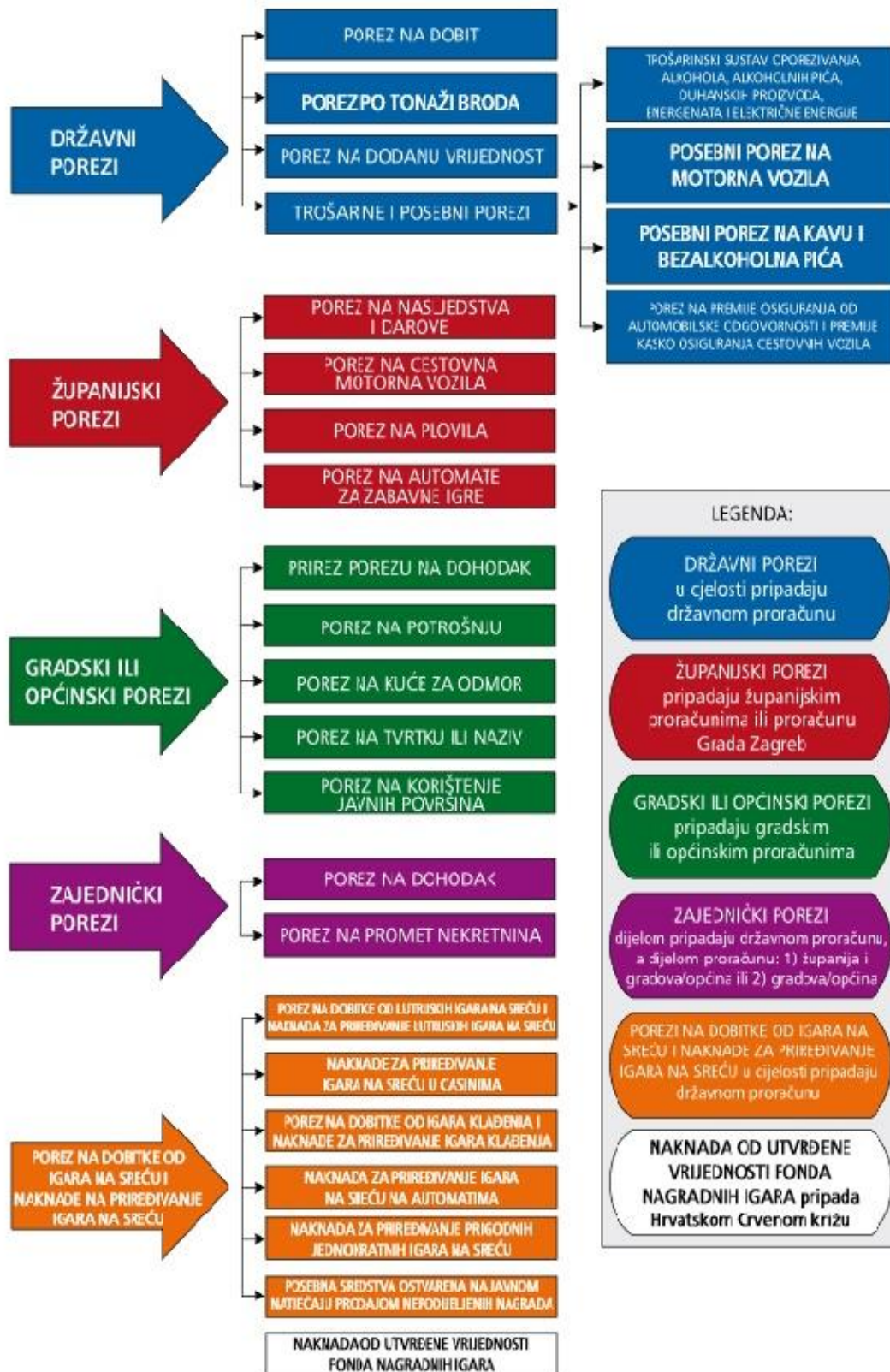
Porezni sustav Republike Hrvatske je pluralan što znači da ima više poreznih oblika:¹

- Državni,
- Županijski,
- Gradski ili općinski,
- Zajednički porezi te
- Naknade za priređivanje igara na sreću.

Na sljedećoj shemi prikazan je porezni sustav Republike Hrvatske.

¹ Porezna uprava: <http://www.porezna-uprava.hr/> (04.09.2015.)

Shema 1. Porezni sustav Republike Hrvatske

Izvor: Porezna uprava: <http://www.porezna-uprava.hr/> (20.09.2015.)

Prema shemi državne poreze čine porez na dobit oporeziv po stopi od 20%, porez po tonaži broda (poseban izračun), porez na dodanu vrijednost stopa od 25% te trošarine i posebni porezi u koje spadaju sustavi oporezivanja alkohola i alkoholnih pića, duhanskih proizvoda te energenata, posebni porez na motorna vozila, posebni porez na kavu i bezalkoholna pića te porezi na premije osiguranja.

Županijski porezi su porez na nasljedstva i darove (5%), porez na cestovna motorna vozila (ovisi o snazi motora i starosti vozila), porez na plovila (ovisno o dužini plovila i snazi motora), porez na automate za zabavne igre (100,00 kn mjesečno po aparatu).

Gradske ili općinske poreze čine prirez porezu na dohodak (ovisi o broju stanovnika i odluci grada/općine), porez na potrošnju (do 3% ovisno o odluci grada/općine), porez na kuće za odmor (ovisno o četvornom metru površine kuće), porez na tvrtku ili naziv (do 2.000,00 kn po tvrtki ili nazivu) te porez za korištenje javnih površina (ovisi o odluci grada/općine).

Zajednički porezi koji dijele državni, županijski i gradski proračun su porez na dohodak (ovisno o visini dohotka 12, 25 ili 40%) te porez na promet nekretnina (5%).

2.2. Razvoj poreza kao financijskog instrumenta

Kroz povijest razvoja civilizacije pa sve do današnjih dana postoji obveza odvajanja vlastite imovine za upravljanje državom, carstvom ili monarhijom.

Počeci poreza datiraju još iz plemenskih zajednica kada se zbog zajedničkog interesa davalo pravo na udio u plijenu. U državama starog vijeka (Egipat i Babilon) najvećim dijelom su se ubirali u naturi i predstavljali su najvažniji segment državnih prihoda za održavanje i izgradnju, ili pak za vođenje ratova.

Stara Grčka je u 4. i 5. st. prije Krista već imala razvijeni porezni sustav. Bogati građani su dobrovoljno davali u riznicu jer je to predstavljalo čast, dok su robovi i pokoreni narodi bili prisiljeni plaćati poreze.

U Rimu se već ističu različite vrste poreza, carina i pristojba, osobni porezi i porezi na imovinu. Takva su davanja nametnuta pokorenim narodima i državama, a oporezivanje rimskih građana bilo je slabo razvijeno. Prikupljeni javni prihodi nisu bili dovoljni za podmirenje svih potreba nastalih uslijed političkih i ekonomskih prilika. Rimsko carstvo uz ove oblike poreza uvodi i porez na promet.

Razvoj poreza u srednjem vijeku dijelimo na 3 razdoblja:

- a) razdoblje ranog srednjeg vijeka
- b) razdoblje procvata feudalizma
- c) razdoblje kasnog srednjeg vijeka²

U ranom srednjem vijeku prihodi države još uvijek su dobrovoljna davanja. Kroz 13. i 14. stoljeće porezi su nestalni. Sa 16. stoljećem porezi se ubiru da bi vladar ostvario određeni iznos prihoda i porezi postaju stalni. Uvode se i porezi na potrošnju. Postojao je jak otpor na uvođenje stalnih poreza kao izvora prihoda. Tek s kapitalizmom porez dobiva mjesto i ulogu jer kapitalistička država ima ulogu i funkcije za koju se sredstva mogu osigurati jedino oporezivanjem.

2.3. Razvoj poreznih oblika

Gospodarski razvoj i daljnji razvoj kapitalizma u 20. stoljeću doprinijeli su razvoju poreznih oblika. Najveću zastupljenost ima porez na dohodak, porez na dobit te porez na promet (PDV i posebni porezi na potrošnju).

Porez na dohodak razvio se krajem 18. stoljeća za potrebe financiranja rata protiv Napoleona u Engleskoj. Uveden u Engleskoj poslužio je kao primjer i drugim europskim zemljama za uvođenje u svoje porezne sustave kao izvor financiranja države. Njemačka uvodi porez na dohodak 1920. godine. Na područje Hrvatske i nekadašnje Jugoslavije porez na dohodak uvodi se u različitim oblicima od 1915. godine. Kao jedinstven porez na dohodak Hrvatskoj se primjenjuje od 1994. godine.

Porez na dobit rezultat je gospodarskog razvitka 20. stoljeća. Sjedinjene Američke države ga uvode 1909. godine, a većina ostalih zemalja svijeta nakon I. svjetskog rata.

Porez na dodanu vrijednost predstavlja jedan oblik poreza na promet. Stare civilizacije poznavale su oporezivanje prometa ili potrošnje. Porez na promet svoj procvat doživljava nakon I. svjetskog rata u svrhu financiranja troškova rata i

² Jelčić, Ba., "Porezi-opći dio", Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011., str. 19

izgradnje nakon rata. Prve su ga uvele Njemačka 1916. godine, Francuska 1917. godine, a među zadnjima Velika Britanija, Danska, Švedska za vrijeme II. svjetskog rata koji je zahtijevao dodatno financiranje.

2.4. Obilježja poreza na promet

Porez na promet najznačajniji je oblik poreznog sustava suvremenih država i glavni predstavnik posrednih poreza.

Oporezivanje prometa gotovo svih proizvoda i usluga u literaturi se naziva opći porez na promet. Ako se porezom na promet oporezuju prometni samo nekih proizvoda onda se govori o posebnim porezima na promet i trošarinama.

„Kod općeg poreza na promet povod za oporezivanje je promet (isporuka), objekt oporezivanja su proizvodi (dobra) i usluge a porezni obveznici ga plaćaju državi predujmljujući porez kojeg u (za iznos poreza) povećanoj cijeni oporezovanih proizvoda i usluga prevladaju u krajnje potrošače tih proizvoda koji su po intenciji zakonodavca pozvani da snose porezni teret kojeg plaćaju iz svog dohotka“³

Porez na promet ima veliku financijsku izdašnost jer se porezni teret odnosi na gotovo sve proizvode u prometu. Niska porezna stopa također doprinosi ubiranju znatnih novčanih sredstava.

Prihodi od poreza na promet su veliki i u pravilu predstavljaju najveću stavku u ukupnim javnim prihodima. Porez na promet ima jak financijski učinak i u razvijenim zemljama i u zemljama u razvoju.

Porez na promet je stabilan, konstantan prihod države, prilagodljiv stanju zemlje te osigurava stalan izvor prihoda. U slučaju da se uz povećanu proizvodnju ne dogodi i povećana potražnja, prodajna cijena proizvoda pada, ali to ne utječe na smanjenje prihoda s osnove poreza na promet. Sniženje cijena dovodi do povećane potražnje, pa se zbog veće količine prodanih proizvoda prikupi iznos poreza koji ne odstupa od planiranog. Ukoliko se cijene proizvoda povećaju, zbog povećanja poreznih stopa

³ Jelčić, Ba., Jelčić Ba., Porezni sustav i porezna politika, Informator, Zagreb, 1998., str. 297

doći će do smanjenja potražnje. Visina ubranih prihoda po osnovi poreza na promet neće se bitno smanjiti jer će se nadoknaditi kroz iznos povećanja porezne osnovice. Ubriranje poreza na promet vrlo je ugodno. Kupac često nije ni svjestan da prilikom kupovine i konzumacije dobara i usluga plaća i porez već ukalkuliran u samu prodajnu cijenu proizvoda.

2.5. Oblici poreza na promet

Prema broju prometnih faza u kojima se obavlja oporezivanje na promet dijeli se na⁴

- 1) jednofazni porez na promet
- 2) višefazni porez na promet
- 3) svefazni porez na promet

Jednofazni porez na promet

Jednofazni porez na promet je oblik u kojem se oporezivanje obavlja samo u jednoj fazi. Može se oporezivati faza proizvodnje, faza trgovine na veliko ili faza trgovine na malo. Odabir faze koje će se oporezivati ovisi o visini poreza koji se želi ubrati jer prodajna cijena koja je osnovica za obračun nije jednaka u svakoj fazi.

Višefazni porez na promet

Višefazni porez na promet uključuje oporezivanje u više prometnih faza. Ima nepovoljan – kumulativan efekt jer je porezna osnovica cijena oporezovanog proizvoda s uključenim iznosom poreza na promet plaćenim u prethodnoj fazi.

Svefazni porez na promet

U ovom obliku poreza na promet oporezivanje se vrši u svim fazama. Javlja se kao bruto i neto svefazni porez na promet. Kod bruto svefaznog poreza na promet porez se plaća u svakoj prometnoj fazi primjenom iste porezne stope na osnovicu u koju je uključen i iznos poreza plaćen u prethodnoj fazi. Visina iznosa plaćenog poreza ovisi

⁴ Jelčić, Ba., "Porezi-opći dio", Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011., str. 207

o visini porezne stope, visini porezne osnovice te broju faza prometnog ciklusa kroz koje prolazi određeni proizvod.

Porez na dodanu vrijednost ili neto svefazni porez na promet detaljno će se obraditi u nastavku rada.

3. POREZ NA DODANU VRIJEDNOST

„Porez na dodanu vrijednost (PDV) porez je na promet dobara i usluga, a plaća se na krajnju potrošnju“⁵

Zakonom su regulirane stope kojima se PDV obračunava i naplaćuje za većinu isporuka dobara i usluga kada se isporuke obavljaju u Republici Hrvatskoj, te kod stjecanja unutar Europske unije i uvoza dobara.

Osnovno načelo PDV-a je mehanizam odbitka pretporeza koji koriste obveznici PDV-a u slučaju kada su ga zaračunali dobavljači obveznici PDV-a. Također se pravo na odbitak koristi temeljem prijenosa porezne obveze za kupljene dobra i usluge (plaćen na stjecanje unutar Europske unije) i uvoz u onoj mjeri kada se odnose na potrebe poslovanja poreznog obveznika. Odbitak pretporeza može koristiti i svaka osoba koja ima pravo na odbitak PDV-a, a uključena je u proizvodnju ili distribuciju dobara ili usluga. Pravo na odbitak prestaje u trenutku kad nailazi na osobu koja ne ostvaruje to pravo. To je najčešće krajnji kupac. Krajnji kupac je osoba koja će dobro potrošiti ili prodati bez zaračunavanja PDV-a. On mora i platiti puni iznos PDV-a.

Upravo mehanizam odbitka pretporeza omogućuje da PDV ne predstavlja opterećenje poreznom obvezniku. Na taj se način eliminira oporezivanje ulaganja i poslovanje i stjecanje dobara unutar Europske unije te svi ostali troškovi.

3.1. Porez na dodanu vrijednost u sustavu Republike Hrvatske

Umjesto poreza na promet proizvoda i usluga s danom 01.01.1998.godine u porezni sustav Republike Hrvatske uveden je porez na dodanu vrijednost.

Od početka primjene Zakon o porezu na dodanu vrijednost mijenjan je u nekoliko navrata. Izmjene su se uglavnom odnosile na proširenje kruga poreznih oslobođenja, promjenu obračunskog razdoblja, uvođenje nulte stope za oporezivanje dobara i usluga u tuzemstvu i slično.

⁵Bilen, F., Josić, I., Raspudić, R., Smjernice za nadzor PDV-a i borbu protiv PDV prijevara, Institut za javne financije, 2015. godina, str. 15

Pristupom Republike Hrvatske Europskoj uniji 01.07.2013.godine propisi o PDV-u usklađeni su sa pravnom stečevinom Europske unije.

U Pravni sustav Republike Hrvatske prenesene su slijedeće direktive EU⁶

- Direktiva Vijeća 2006/112/EZ od 28.studenog 2006. o zajedničkom sustavu poreza na dodanu vrijednost (SL. L. 347,11.12.2006) kako je zadnje izmijenjena Direktivom Vijeća 2013/61/EU od 17. prosinca 2013. o izmjeni Direktive 2006/112/EZ i 2008/118/EZ u pogledu najudaljenijih francuskih regija, a posebno prekomorske zemlje Mayotte (SL.L. 353/5, 28.12.22013.)
- Direktiva Vijeća 2008/9/EZ od 12.veljače 2008. Kojom se utvrđuju detaljna pravila za povrat poreza na dodanu vrijednost, predviđen u Direktivi 200/112/Ez, poreznim obveznicima koji nemaju poslovni nastan na području države članice povrata nego u nekoj drugoj državi članici (SL. L. 44, 20.2.2009.),
- Trinaesta Direktiva Vijeća 86/560/EEZ od 17.studenog 1986. o usklađivanju zakona država članica vezano za porez na promet - postupci za povrat poreza na dodanu vrijednost poreznim obveznicima koji nemaju poslovni nastan na području Zajednice (SL. L. 326, 21.11.1986.)

Temeljne odredbe Zakona o porezu na dodanu vrijednost propisuju obračunavanje i plaćanje PDV-a prema odredbama Zakona, te PDV kao prihod državnog proračuna.

3.2.Područje primjene

Kada govorimo o zemljopisnoj primjeni PDV-a važno je razlikovati inozemstvo, Europsku uniju (područje Europske unije, državu članicu i područje države članice), treće zemlje i treće područje.

Tuzemstvo je područje Republike Hrvatske, a područje Europske unije određeno je Ugovorom o osnivanju EU i obuhvaća 28 država članica.

⁶ Porezni vjesnik, 7a/2015, Institut za javne financije, srpanj 2015.godine str.9

Bilo koja država koja nije područje EU i ne primjenjuje Ugovor o osnivanju predstavlja „treće zemlje“.

„Treće područje“ je dio područja EU izuzeto iz područja EU u smislu poreza na dodanu vrijednost.

Kod isporuka dobara (izvoza) u „treće zemlje“ ili „treće područje“ ili pak uvoza iz navedenog područja porezni obveznik mora imati carinsku deklaraciju. Carinska deklaracija nije potrebna za isporuke ili stečena dobra unutar EU.

3.3. Predmet oporezivanja – transakcije u okviru područja primjene PDV-a

Kod utvrđivanja da li je određena transakcija oporeziva porezom na dodanu vrijednost u Republici Hrvatskoj potrebno je provjeriti

- a) dali se transakcija odvija u Republici Hrvatskoj ili se smatra da se odvija u Republici Hrvatskoj
- b) dali je transakcija u okvirima područja primjene poreza na dodanu vrijednost
- c) dali porezni obveznik koji obavlja transakciju djeluje kao takav uz naknadu
- d) dali se primjenjuju oslobođenja temeljem zakonskih odredbi.

Ukoliko se za transakciju utvrdi da nije u „okviru područja primjene poreza na dodanu vrijednost“ tada se na nju i ne obračunava PDV bez obzira na mjesto odvijanja. Ukoliko se utvrdi da određena transakcija nije u „okviru područja primjene“ ne znači da porezni obveznik nema pravo na odbitak pretporeza ili pak da odmah postaje djelomični porezni obveznik. Kao primjer može se navesti slučaj da porezni obveznik premješta zalihe dobara sa mjesta A na mjesto B (te da su oba mjesta u području RH). Takva transakcija nije oporeziva, nije u području primjene PDV-a jer se ne radi o isporuci trećoj osobi, ne postoji naknada i PDV se na tu transakciju nikad neće naplaćivati. Ako bi se pak radilo o nabavci takvih dobara porezni obveznik ostvaruje pravo na odbitak pretporeza.

3.4. Predmet oporezivanja

Samo isporuke dobara i usluga, uvoz i stjecanje unutar Europske unije u okviru područja primjene poreza na dodanu vrijednost koje se obavljaju ili se smatra da se obavljaju u tuzemstvu predmet su oporezivanja PDV-om. Isključena su samo oslobođenja.

Transakcije obavljene van Republike Hrvatske, bilo gdje u svijetu nisu predmet oporezivanja u Republici Hrvatskoj.

3.5. Obveznik poreza na dodanu vrijednost

Osnovni uvjeti koji bi osobu definirali kao poreznog obveznika su:

- a) da obavlja gospodarsku djelatnost
- b) samostalnost
- c) da ostvaruje prihod.

Gospodarska djelatnost definira se kao djelatnost proizvođača, trgovca ili kao osobe koje obavljaju usluge. Gospodarska djelatnost uključuje i iskorištavanje materijalne i nematerijalne imovine u svrhu trajnog ostvarivanja prihoda.

Samostalnost se ne veže za zaposlenike i osobe vezane za poreznog obveznika ugovorima kojima bi se regulirali odnosi poslodavca i posloprimca vezani za radne uvjete, naknadu i obveze poslodavca.

Porezni obveznik se definira i kao porezni obveznik koji djeluje kao takav što znači da obavlja gospodarsku djelatnost. Ukoliko je gospodarska djelatnost prodaje kupaonica, a obveznik ima puno znanja o računalima (i predstavlja područje njegova interesa) i popravljiva računalo za prijatelja, takva usluga nije pružena od strane poreznog obveznika. Popravak računala nije vezan sa prodajom kupaonica, porezni obveznik ne koristi dobra koja su dio njegove gospodarske djelatnosti u svrhu pružanja navedene usluge.

Kao porezni obveznik javlja se i fizička osoba ili bilo koja druga osoba koja stječe nova prijevozna sredstva.

Pojavljuje se i pojam „povremeni porezni obveznik“. To je svaka osoba koja povremeno obavlja isporuku novih prijevoznih sredstava koja se šalju ili prevoze kupcu na područje druge države članice. Tako se omogućuje odbitak pretporeza plaćenog kod nabavke novog prijevoznog sredstva. Prema navedenom postoji⁷:

- 1) redovni porezni obveznik koji ima sjedište, prebivalište ili uobičajeno boravište u RH i koji je registriran za potrebe PDV-a
- 2) redovni porezni obveznik koji nema sjedište, prebivalište ili uobičajeno boravište u RH i koji nije registriran za potrebe PDV-a, ali je registriran za potrebe PDV-a u nekoj drugoj državi članici
- 3) mali porezni obveznik
- 4) porezni obveznici koji obavljaju isključivo oslobođene djelatnosti bez prava na odbitak
- 5) mješoviti porezni obveznici (istovremeno obavljaju gospodarske djelatnosti koje podliježu plaćanju PDV-a i gospodarske djelatnosti koje su izuzete od plaćanja PDV-a)
- 6) djelomični porezni obveznici (istovremeno obavljaju gospodarske djelatnosti koje su predmetom oporezivanja PDV-om i one djelatnosti koje su izvan područja primjene PDV-a)
- 7) povremeni porezni obveznici (osobe koje ne obavljaju gospodarsku djelatnost u smislu čl.6.st.2. Zakona, ali od vremena do vremena obavljaju isporuku novih prijevoznih sredstava unutar EU).

Tijela državne uprave i tijela državne vlasti, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, komore ne smatraju se poreznim obveznikom u okviru obavljanja djelatnosti ili transakcija u okviru svog djelokruga ili ovlasti. Navedena tijela postaju porezni obveznici u slučaju da obavljanje djelatnosti dovede do znatnog narušavanja tržišnog natjecanja. Tada i oni postaju porezni obveznici.

⁷ Bilen, F., Josić, I., Raspudić, R., Smjernice za nadzor PDV-a i borbu protiv PDV prijevara, Institut za javne financije, 2015. godina, str. 24

3.6. Obavljanje usluga

Obavljanje usluga temeljem čl. 8. st. 1. Zakona o PDV-u podrazumijeva svaku transakciju koja se ne smatra isporukom dobra. Obavljanje usluga oporezuje se porezom na dodanu vrijednost u Republici Hrvatskoj ako se obavlja u tuzemstvu i uz naknadu. Povremena isporuka nekog dobra jedne fizičke osobe drugoj ili pak poreznom obvezniku ne predstavlja transakciju u okviru primjene poreza na dodanu vrijednost.

U slučaju da porezni obveznik obavlja uslugu/pomoć prijatelju iz područja svoje gospodarske djelatnosti (računovođa pruža pomoć kod ispunjavanja porezne prijave) takva pomoć smatra se korištenjem poslovne imovine za privatne potrebe i ona postaje predmet oporezivanja. Ukoliko se za pružanje određenih usluga koristi imovina iz gospodarske aktivnosti usluga je u potpunosti u skladu s gospodarskom aktivnošću i postaje oporeziva.

Obavljanje usluge je također⁸:

- 1) prijenos prava
- 2) suzdržavanje od neke radnje ili trpljenje usluga neke radnje ili stanja
- 3) obavljanje usluga po nalogu nadležnih državnih tijela ili u njihovo ime ili na temelju odredbi zakona

Prijenos prava vlasništva uključuje autorska prava, patente, licenciju i sl. Takve usluge nazivaju se „nematerijalne usluge“ i podliježu plaćanju poreza na dodanu vrijednost pod uvjetom da je mjesto pružanja usluge Republika Hrvatska te da ih uz naknadu pruža porezni obveznik koji djeluje kao takav.

Suzdržavanje od neke radnje ili trpljenje neke radnje ili stanja predstavlja situaciju u kojoj se porezni obveznik dogovori s drugom osobom da neće izvršiti neku gospodarsku aktivnost. Za primjer može poslužiti slijedeće:

⁸ Bilen, F., Josić, I., Raspudić, R., Smjernice za nadzor PDV-a i borbu protiv PDV prijevara, Institut za javne financije, 2015. godina, str. 88

-ugovor u kojem se dva maloprodajna poduzeća dogovaraju da neće otvarati poduzeće u blizini jedan drugoga

-ugovor kojim jedan porezni obveznik dozvoljava drugom poreznom obvezniku postavljanje reklamnog panoa u blizini prodajnog mjesta drugog obveznika

Obavljanje usluga po nalogu nadležnih državnih tijela ili u njihovo ime ili na temelju odredbi zakona uključuje pružanje usluga temeljem naloga od strane ili u ime tijela državne uprave. Usluge su oporezive ako ih pruža obveznik koji djeluje kao takav, pružaju se u Republici Hrvatskoj i uz naknadu.

O razmjeni govorimo kada kod isporuka naknada nije novčana.

Obavljanje usluga za privatne potrebe uz naknadu smatraju se:

-ukoliko porezni obveznik za privatne potrebe ili privatne potrebe zaposlenika koristi dobra koja se smatraju dio poslovne imovine

-obavljene usluge bez naknade od strane poreznog obveznika za privatne potrebe osim za potrebe obavljanja djelatnosti. Kao primjer korištenje poslovne imovine u privatne svrhe može se navesti:

-izvođač građevinskih radova (porezni obveznik) daje bratu, bez naknade, dizalicu na korištenje tjedan dana za korištenje u osobne svrhe

-vlasnik hotela dozvoljava novo vjenčanom zaposleniku boravak u hotelu nekoliko dana besplatno

-poduzeće registrirano za selidbe (namještaja) besplatno vrši selidbu za vlasnika iz Splita u Zagreb

-poduzetnik registriran za gradnju, održavanje popravke nekretnina koristi resurse društva (opremu, zalihe, djelatnike) za gradnju vlastite kuće, kuće za prijatelja bez naknade

Pružanje usluga u svoje ime ali za račun druge osobe slučaj je kada se između obveznika A i obveznika B javlja posrednik. Posrednik spaja strane, pregovara o uvjetima neke transakcije. Poznat je objema stranama, djeluje „po nalogu“ jedne od strana i za obavljanu uslugu ostvaruje naknadu – proviziju. Na proviziju posrednik je

dužan obračunati porez na dodanu vrijednost. Provizija se ne zaračunava u slučaju da je izuzeta ili da je bez prava na odbitak temeljem Zakona.

3.6.1. Mjesto obavljanja usluga

Obzirom da se usluga ne može izvoziti ili uvoziti mjesto obavljanja usluge može biti ili u Republici Hrvatskoj pa je oporezivo porezom na dodanu vrijednost ili je mjesto pružanja usluge van teritorija Republike Hrvatske i tada nije predmet oporezivanja porezom na dodanu vrijednost u Republici Hrvatskoj.

Kod određivanja mjesta obavljanja usluga polazi se od nekoliko općenitih i posebnih pravila.

Općenita pravila su:

- 1) mjesto obavljanja usluga je mjesto sjedišta poreznog obveznika kome se i usluge obavljaju. Ako se usluge obavljaju stalnoj poslovnoj jedinici koje je različito od mjesta sjedišta kao mjesto obavljanja uzima se sjedište poreznog obveznika. Navedeno može se obrazložiti primjerom kada redovni porezni obveznik sa sjedištem u Republici Hrvatskoj pruža usluge poreznom obvezniku sa sjedištem u drugoj državi članici ili pak van Europske unije. Tada porezni obveznik na računu navodi „prijenos porezne obveze“ i porez na dodanu vrijednost dužan je platiti primatelj usluge u drugoj državi članici. Situacija može biti i obratna – usluge se pružaju tuzemnom poreznom obvezniku i on mora obračunati PDV u tuzemstvu.

Podaci o obavljenim uslugama poreznim obveznicima u drugoj državi članici moraju se iskazati u prijavi poreza na dodanu vrijednost i Zbirnoj prijavi.

Ukoliko porezni obveznik prima uslugu od obveznika koji nema sjedište u Republici Hrvatskoj, tada će tuzemni obveznik (primatelj usluge) na primljenu uslugu obračunati i platiti PDV. Tuzemni obveznik na PDV prijavi iskazuje obračunati PDV za primljene usluge a u isto vrijeme ima i pravo na odbitak pretporeza. Obveza PDV-a i pravo na odbitak pretporeza obračunska je kategorija kada se radi o primljenim isporukama iz Europske unije.

- 2) drugo pravilo odnosi se na određivanje mjesta obavljanja usluga osobi koja nije porezni obveznik. Mjesto se tada određuje prema mjestu u kojem sjedište ima porezni obveznik koji uslugu obavlja. Ukoliko primatelj usluge nije porezni obveznik mjesto oporezivanja usluge je u zemlji gdje pružatelj usluge ima sjedište.

Ako mjesto pružanja usluga ovisi o tome dali je kupac porezni obveznik ili nije, porezni obveznik će status kupca odrediti na temelju slijedećih kriterija⁹:

- porezni obveznik koji obavlja djelatnost ili isporuke koje nisu oporezive isporuke dobara i pružanje usluga u smislu isporuka dobara u tuzemstvu uz naknadu i stjecanja dobara unutar EU, mora se smatrati poreznim obveznikom vezano za sve usluge koje mu se pružaju
- pravna osoba koja nije porezni obveznik, a registrirana je (ili mora biti) za potrebe PDV-a (jer su njezina stjecanja dobara unutar EU predmet oporezivanja PDV-om) smatra se poreznim obveznikom
- ako nema drugu informaciju, isporučitelj može smatrati da kupac ima sjedište unutar Europske unije kao porezni obveznik
 - kada mu je kupac dojavio svoj PDV identifikacijski broj, a isporučitelj je dobio potvrdu da je taj broj valjan, kao i navedeni naziv i adresa
 - kada kupac još nema PDV identifikacijski broj ali je obavijestio isporučitelja da je isti zatražio, a isporučitelj je dobio neki drugi dokaz koji pokazuje da je kupac porezni obveznik ili pravna osoba koja nije porezni obveznik, koja mora imati identifikacijski broj za potrebe PDV-a i u razumnoj je mjeri provjerio točnost podataka koje je dobio od kupaca, putem uobičajenih komercijalnih mjera sigurnosti poput onih koje se odnose na identitet ili bonitet
- ako nema drugih informacija, isporučitelj može smatrati da kupac ima sjedište unutar EU kao osoba koja nije porezni obveznik kada mu kupac nije dojavio svoj identifikacijski PDV broj

⁹ Bilen, F., Josić, I., Raspudić, R., Smjernice za nadzor PDV-a i borbu protiv PDV prijevара, Institut za javne financije, 2015. godina, str. 94

- ukoliko nema drugačije informacije, isporučitelj može smatrati da kupac ima sjedište izvan Europske unije kao porezni obveznik
 - ako od kupca dobije potvrdu koju su izdale nadležne porezne vlasti u zemlji kupca kao potvrdu da se kupac bavi gospodarskim aktivnostima kako bi on mogao dobiti povrat PDV-a u smislu odredbi Direktive Vijeća 86/560/EZ od 17. studenog 1986. godine o harmonizaciji zakona država članica vezano na porez na promet – postupci za povrat poreza na dodanu vrijednost poreznim obveznicima koji nemaju sjedište na području Europske unije
 - ukoliko kupac nema tu potvrdu, ako isporučitelj ima PDV broj ili neki sličan broj koji je dodijeljen kupcu u zemlji u kojoj ima sjedište, a koji služi za identifikaciju poslovnih subjekata te ako isporučitelj izvrši razumnu provjeru točnosti informacija koje mu je dostavio kupac služeći se uobičajenim komercijalnim mjerama sigurnosti poput onih koje se odnose na identitet ili bonitet.

3.6.2. Mjesto obavljanja usluga – posebna pravila

Mjesto obavljanja isporuke regulirano je i posebnim pravilima. Vezano za određivanje mjesta obavljanja usluga u nastavku tablični prikaz specifičnih pravila:

Tablica 1. Specifična pravila vezana za određivanje mjesta obavljanja usluga

Tip obavljanja usluga	Pravilo	Načelo/Mjesto obavljanja usluge
Mjesto obavljanja prijevoza -prijevoz putnika (bilo kome)	čl.20.1.	mjesto gdje se obavlja prijevoz (razmjerno prijeđenim kilometrima)
Prijevoz dobara osobama koje nisu porezni obveznici		mjesto gdje se obavlja prijevoz (razmjerno prijeđenim udaljenostima)
Hrvatska →treća zemlja	čl.20.2	mjesto gdje prijevoz počinje
Hrvatska →država članica EU-a	čl.20.3.	
pomoćne usluge povezane s prijevozom, kao što su utovar,istovar,pretovar,rukovanje i slično osobama koje nisu porezni obveznici	čl.21.3.	mjesto obavljanja usluge
sve druge slične isporuke	čl.17.1.	mjesto gdje primatelj ima sjedište
Usluge povezane s nekretninama	čl.19.	mjesto gdje se nekretnine nalaze
Iznajmljivanje prijevoznih sredstava		
Kratkoročni najam(najdulje 30 dana za automobile, 90dana za plovila)bilo kome	čl.23.1.	mjesto gdje je prijevozno sredstvo stavljeno na raspolaganje
Najam osim kratkoročnog najma osoba koje nisu porezni obveznici	čl.23.2.	mjesto gdje je sjedište korisnika
Najam osim kratkoročnog najma plovila za odmor osobama koje nisu porezni obveznici	čl.23.3.	mjesto gdje je plovilo za odmor stavljeno na raspolaganje
Usluge u vezi s ulaskom na kulturna, umjetnička sportska, znanstvena, obrazovna, zabavna i slična događanja i s njima povezane pomoćne usluge obavljene poreznom obvezniku	čl.21.1.	mjesto obavljanja tih usluga
usluge i pomoćne usluge u vezi s kulturnim, umjetničkim, sportskim, znanstvenim, obrazovnim, zabavnim i sličnim aktivnostima uključujući obavljanje usluga organizatora takvih aktivnosti osobi koja nije porezni obveznik	čl.21.2.	mjesto obavljanja tih aktivnosti
Usluge pripremanja hrane i usluge opskrbe pripremljenom hranom i pićem (osim onih koje se obavljaju na brodovima, zrakoplovima ili vlakovima	čl.22.1. čl.22.2.	mjesto gdje su usluge stvarno obavljene mjesto početka prijevoza
Usluge procjene pokretnih materijalnih dobara i radovi na takvim dobrima obavljene osobi koja nije porezni obveznik	čl.21.3.	mjesto obavljanja tih usluga
Usluge koje obavlja posrednik u tuđe ime i za tuđi račun osobi koja nije porezni obveznik	čl.18.	mjesto gdje je obavljena transakcija za koju se posreduje

Određene usluge osobi koja nije porezni obveznik i koja ima sjedište izvan EU-a	čl.24.	mjesto gdje je sjedište korisnika
Na primjer		
usluge oglašavanja		
ustupanje osoblja		
usluge konzultanata, inženjera, odvjetnika i slične usluge	čl.26.	mjesto sjedišta osobe koja nije porezni obveznik
Elektronički obavljene usluge koje obavi porezni obveznik sa sjedištem izvan EU-a osobi koja nije porezni obveznik i ima sjedište na području EU-a		
Obavljanje svih drugih usluga poreznom obvezniku koji djeluje kao takav	čl.17.1.	mjesto sjedišta primatelja
Obavljanje svih drugih usluga osobi koja nije porezni obveznik	čl.17.2.	mjesto sjedišta isporučitelja

Izvor: Bilen, F., Josić, I., Raspudić, R., Smjernice za nadzor PDV-a i borbu protiv PDV prijevara, Institut za javne financije, 2015. godina, str. 110

3.6.3. Porezni obveznik ili osoba koja nije porezni obveznik – status korisnika

Nakon što se definira mjesto obavljanja usluge nastaje pitanje tko je korisnik usluge – porezni obveznik ili osoba koja nije?

Sve dok je kupac sa sjedištem u Republici Hrvatskoj nije važno razlikovati status. Mjesto obavljanja usluga je tuzemstvo i dok se ne primjenjuje oslobođenje oporezivanja se vrši prema mjestu obavljanja usluge.

Ako se kao kupac javlja porezni obveznik koji djeluje kao takav, a mjesto obavljanja usluge je van Hrvatske račun mora biti ispostavljen bez hrvatskog poreza na dodanu vrijednost.

Ako kupac nije porezni obveznik, a mjesto obavljanja je Republika Hrvatska jer je tu sjedište isporučitelja, račun će se ispostaviti s porezom na dodanu vrijednost. Iznimka je samo situacija u kojoj se radi o oslobođenjima.

3.7. Stjecanje dobara

Republika Hrvatska je od 01.07.2013.godine pristupila Europskoj uniji. Pristupanjem ukinule su se granice prema državama članicama, a samim time nema više uvoza i izvoza. Uvoz i izvoz postoji samo prema trećim zemljama, tj. zemljama koje nisu članice EU. Pojam uvoz zamjenjuje se pojmom „stjecanje dobara unutar EU“.

Hrvatski porezni obveznik koji obavlja stjecanje dobara unutar Europske unije mora imati PDV identifikacijski broj. Za slučaj da ga nema isporučitelj iz druge države članice na isporuku će obračunati PDV u skladu sa propisima svoje države članice.

Stjecanje dobara unutar Europske unije oporezivo je porezom na dodanu vrijednost, iskazuje se u prijavi poreza na dodanu vrijednost (obrazac PDV), ali se kroz istu prijavu iskazuje i pravo na odbitak pretporeza.

Kod stjecanja dobara porezni obveznik dužan je podnijeti i prijavu za stjecanje dobara i primljene usluge (obrazac PDV-S).

Obrazac PDV i PDV-S porezni obveznik dužan je podnijeti u Poreznu upravu do 20. –tog u mjesecu za prethodni mjesec.

Ukoliko nije bilo stjecanja u obračunskom razdoblju PDV-S obrazac se ne podnosi. Porezni obveznici koji obavljaju stjecanje dobara unutar Europske unije mogu biti samo mjesečni obveznici. Kod malih poreznih obveznika i obveznika koji obavljaju isključivo oslobođene isporuke bez prava na odbitak i pravne osobe koje nisu porezni obveznici prag stjecanja je 77.000,00 kn. Do navedenog praga stjecanja isporučitelj iz druge države članice stjecatelju u Republici Hrvatskoj na isporučena dobra obračunati će porez na dodanu vrijednost u skladu s propisima svoje države članice.

Kada porezni obveznik Republike Hrvatske prijeđe prag stjecanja od 77.000,00 kn, obavezan je od Porezne uprave zatražiti PDV identifikacijski broj na temelju kojeg mu dobavljač iz druge države članice neće zaračunati svoj porez na dodanu vrijednost. Tuzemni porezni obveznik koji je prešao prag stjecanja obavezan je u Republici Hrvatskoj obračunati i platiti PDV na stjecanje dobara.

Mali porezni obveznici, obveznici koji obavljaju isključivo oslobođene isporuke bez prava na odbitak pretporeza i nisu upisani u registar obveznika PDV-a i pravne osobe koje nisu porezni obveznici obavezni su za obračunsko razdoblje u kojem su imali stjecanje podnijeti prijavu poreza na dodanu vrijednost. U njoj će iskazati obračunati porez na dodanu vrijednost ali ne i pravo na odbitak. Navedeni porezni obveznici imaju obvezu plaćanja PDV-a jer nisu redovni porezni obveznici i pretporez ne mogu odbiti. Kod njih također postoji obveza podnošenja PDV-S obrasca do 20. –tog u mjesecu za prethodno razdoblje. Navedeni porezni obveznici mogu pisanom izjavom odustati od „praga stjecanja“. Dužni su tada obvezati se na dvije godine i u tom slučaju prije prvog stjecanja podnose zahtjev za dodjelu PDV identifikacijskog broja te postaju obveznici obračunavanja i plaćanja hrvatskog poreza na dodanu vrijednost i obveznici podnošenja PDV i PDV-S obrasca.

3.7.1. Stjecanje dobara unutar EU

Stjecanje dobara unutar Europske unije predstavlja pravo vlasništva nad pokretnim materijalnim dobrima koje je prevezao ili otpremio prodavatelj ili netko u njegovo ime iz jedne države članice u drugu državu članicu. Puno pravo na odbitak pretporeza ima kupac, porezni obveznik i stjecanje unutar Europske unije je tada neutralno. Razlika u odnosu na nabavu na domaćem tržištu očituje se u tome da je osoba koja ima obavezu platiti porez i osoba koja koristi pravo na odbitak pretporeza ista osoba.

3.7.1.1. Što se smatra stjecanjem unutar Europske unije u Hrvatskoj?

Stjecanje unutar EU u Hrvatskoj uz naknadu a time i transakciju oporezivu porezom na dodanu vrijednost i predmet oporezivanja smatra se korištenje dobara od strane poreznog obveznika u svrhu obavljanja gospodarske djelatnosti. Dobra je porezni obveznik prevezao ili su prevezena u njegovo ime iz druge države članice gdje su dobra proizvedena, kupljena, stečena ili uvezena od strane poreznog obveznika. Prijevoz tih dobara obavlja se iz Hrvatske u drugu državu članicu i smatra se kao premještanje dobara.

3.7.1.2. Stjecanje novih prijevoznih sredstava

Stjecanje novih prijevoznih sredstava oporezuje se neovisno da li je stjecatelj porezni obveznik, pravna osoba koja nije porezni obveznik ili fizička osoba u državi članici gdje je novo prijevozno sredstvo otpremljeno i gdje će se koristiti. U slučaju stjecanja novog prijevoznog sredstva porezni obveznik postaje bilo koja osoba koja to vozilo stječe, neovisno dali je ili nije registrirani obveznik poreza na dodanu vrijednost.

Novo prijevozno sredstvo definira se uz ispunjenje slijedećih uvjeta:

- a) plovilo ili zrakoplov isporučen unutar 3 mjeseca od datuma prve upotrebe, za kopnena motorna vozila rok je 6 mjeseci
- b) kopnena motorna vozila koja nisu prešla više od 6 000 km, plovila koja nisu plovila više od 100 sati i zrakoplovi koji nisu letjeli više od 40 sati.

Kao datum prve upotrebe smatra se datum prve registracije prijevoznog sredstva. Osim toga kao datum prve upotrebe kopnenih vozila može biti i:

- kada je vozilo stavljeno na raspolaganje kupcu
- kada je proizvođač ili zastupnik koristio vozilo za izlaganje
- kada je izdan račun.

Isti uvjeti vrijede za plovila i zrakoplove.

Prijevozno sredstvo smatrat će se novim dok oba uvjeta nisu ispunjena. Kao primjer – automobil može biti star 5 godina, ali nije prešao 6 000 km, ili da je od prve upotrebe prošlo 4 mjeseca, a broj prijeđenih kilometara je 50 000.

Stjecatelj novog prijevoznog sredstva dužan je 10 dana od stjecanja prijevoznog sredstva podnijeti prijavu za stjecanje. Novo prijevozno sredstvo može se registrirati kod nadležnog tijela samo uz predočenje ovjerene prijave za stjecanje novih prijevoznih sredstava. Prijavu ovjerava nadležna Porezna ispostava te izdaje potvrdu o plaćenom porezu na dodanu vrijednost. Porez se plaća u roku od 10 dana od dana stjecanja novog prijevoznog sredstva.

Porezni obveznici koji novo prijevozno sredstvo stječu u svrhu daljnje prodaje porez na dodanu vrijednost obračunavaju u skladu s redovnim postupkom oporezivanja.

3.7.3. Stjecanje trošarinskih proizvoda

Dobra koja podliježu trošarinama smatraju se alkohol i alkoholna pića, duhanske prerađevine i energenti prema propisima koji uređuju trošarine.

Kod stjecanja takvih dobara oporezuje se stjecanje bez obzira dali su stjecatelji obveznici poreza na dodanu vrijednost ili nisu.

3.7.4. Mjesto stjecanja dobara unutar Europske unije

Mjesto stjecanja dobara unutar Europske unije je mjesto gdje završava otprema ili prijevoz dobara.

Mjesto stjecanja dobara smatra se i područje države članice koje je stjecatelju izdala PDV identifikacijski broj pod kojim je stjecatelj stekao dobra. Ako stjecatelj dokaže da je PDV na stjecanje obračunan u državi gdje je prijevoz ili otprema završila porezna osnovica će se umanjiti u državi članici koja je izdala PDV identifikacijski broj.

3.7.5. Nastanak oporezivog događaja i obveza obračuna PDV-a na stjecanje

U trenutku stjecanja dobra unutar Europske unije smatra se da je nastao oporezivi događaj. Stjecanje je obavljeno kada se isporuka sličnih dobara smatra obavljenim u tuzemstvu. Obaveza obračuna poreza na dodanu vrijednost nastaje u trenutku izdavanja računa ili najkasnije 15 dana u mjesecu nakon mjeseca u kojem je nastao oporezivi događaj.

3.7.6. Porezna osnovica kod stjecanja

Poreznu osnovicu uključuju iznosi posebnih poreza, trošarina i pristojbi koji se plaćaju pri stjecanju dobara iz druge države članice.

Ako je nakon stjecanja porezni obveznik – stjecatelj ostvario povrat trošarine plaćene u državi članici gdje je otprema ili prijevoz započeo porezna osnovica može se i smanjiti.

3.7.7. Oslobođenje za stjecanje dobara unutar EU

Oslobođenje za stjecanje dobara unutar Europske unije primjenjuje se kao i na isporuke dobara u tuzemstvu koje su ionako oslobođene plaćanja poreza na dodanu vrijednost. Oslobođenja mogu biti na:

- uvoz dobara nekomercijalne naravi u osobnoj prtljazi putnika
- uvoz osobne imovine osobe koje se nakon neprekidnog boravka najmanje od 12 mjeseci seli u RH
- uvoz dobara osoba koje će u RH sklopiti brak
- uvoz osobne imovine stečene nasljeđivanjem
- uvoz opreme za potrebe školovanja koju unose studenti i školarci i koristi će se u obrazovne svrhe
- uvoz dobara nekomercijalne svrhe u malim pošiljkama
- uvoz poslovne imovine radi nastavka obavljanja gospodarske djelatnosti
- uvoz plodova poljodjelstva ratarstva, stočarstva, šumarstva, ribolova, pčelarstva dobivenih u pograničnom području RH.

3.7.8. Odbitak pretporeza kod stjecanja dobara unutar EU

Uvjet za odbitak pretporeza je da porezni obveznik iznos obveze poreza na dodanu vrijednost i sve podatke vezane za obračun obveze PDV-a na stjecanje iskaže u prijavi poreza na dodanu vrijednost. Vrlo važan uvjet je i odgovarajući račun.

Pravo na odbitak pretporeza nema porezni obveznik koji u tuzemstvu obavlja isporuke bez prava na odbitak pretporeza, tj oslobođene oporezivanja.

Porezni obveznik koji koristi dobra i usluge za koje je dopušten odbitak pretporeza i one za koje temeljem Zakonskih odredbi nije dopušten odbitak pretporeza koji se odnosi na transakcije po kojima je dopušten odbitak pretporeza.

3.7.9. Uvoz

Za uvoz iz trećih zemalja, zemalja koje nisu članice Europske unije za utvrđivanje carinske osnovice nadležna je Carinska uprava.

3.8. Isporuka dobara

3.8.1. Isporuka dobara uz naknadu

Isporuka dobara definira se „kao prijenos prava raspolaganja materijalnom imovinom u svojstvu vlasnika“¹⁰. Dobra mogu biti u vlasništvu fizičke ili pravne osobe, mogu biti rabljena ili nekretnine uz uvjet da je isporuka izvršena uz naknadu od strane poreznog obveznika kao takvog. Dobrima se smatraju predmeti, skupine stvari i gospodarska dobra u smislu primjene poreza na dodanu vrijednost.

„Naknada“ je sve ono što je isporučitelj primio u zamjenu za određena dobra i ne mora biti nužno jednaka stvarnoj vrijednosti isporučenog dobra. Kupoprodajna cijena predstavlja osnovicu za izračun poreza na dodanu vrijednost. Isporuka dobara uz naknadu također je i:

- prijenos vlasništva nad imovinom po nalogu nadležnih državnih tijela
- stvarna predaja dobra u vlasništvo po proteku plaćanja zadnjeg obroka (leasing)
- prijenos dobara na temelju ugovora prema kojem se plaća provizija za kupnju ili prodaju – isporuka putem posrednika. Posrednik može djelovati u svoje ime i za svoj račun i u ime i račun druge osobe.

¹⁰ Zakon o porezu na dodanu vrijednost, NN 73/13, <http://narodne-novine.nn.hr/> (15.09.2015.)

3.8.2. Isporuka dobara za privatne potrebe

Ukoliko porezni obveznik koristi dobra koja čine dio njegove poslovne imovine za privatne potrebe i raspolaže njima bez naknade ili se koristi u bilo koje druge svrhe, a ne za obavljanje djelatnosti smatraju se isporukom uz naknadu. Kao primjer može se navesti

→samostalni knjigovođa svome sinu daje računalo na kojem obavlja svoju poslovnu djelatnost

→trgovac usisivačima uzme stroj sa zaliha i koristi ga u svojoj kući

→mesar uzima meso iz svojih zaliha za svoje osobne potrebe

Kod izuzimanja za privatne svrhe obaveza obračuna poreza na dodanu vrijednost nastaje u trenutku kada su dobra stvarno izuzeta iz poslovne imovine. Porezna osnovica biti će tržišna vrijednost u slučaju ako je:

-naknada niža od tržišne vrijednosti, primatelj isporuke nema pravo na odbitak pretporeza

-naknada niža od tržišne vrijednosti, isporuke oslobođene od poreza na dodanu vrijednost

-naknada viša od tržišne, isporučitelj nema pravo na odbitak pretporeza u cijelosti

3.8.3. Isporuka dobara poreznim obveznicima u druge države članice EU

Isporuke dobara unutar Europske unije zamijenjene su nekadašnjim „izvozom“, oslobođene su plaćanja poreza na dodanu vrijednost u Republici Hrvatskoj s pravom na odbitak poreza na dodanu vrijednost uz uvjet:

-da je došlo do isporuke dobara iz jedne države članice u drugu državu članicu

-isporučitelj i primatelj su registrirani za potrebe poreza na dodanu vrijednost

-isporučitelj i primatelj razmijenili su PDV identifikacijske brojeve

-dobra su u drugoj državi članici oporeziva kao stjecanje unutar Europske unije

Kada hrvatski porezni obveznik isporučuje dobra poreznom obvezniku u drugu državu članicu mora provjeriti valjanost PDV identifikacijskog broja, izdati račun sa propisanim podacima i do 20. - tog u mjesecu za prethodni mjesec podnijeti PDV i Zbirnu prijavu o isporukama.

3.8.4. Premještanje dobara

Premještanje dobara u okviru poduzetničke djelatnosti poreznog obveznika predstavlja prijevoz ili otpremu vlastitih dobara iz jedne države članice u drugu. Iako za navedeno nema naknade i nije „isporuka“, smatra se „isporukom“ unutar Europske unije.

Ovakav postupak omogućuje svakoj državi članici da prati lokaciju, odredište dobara koji se premještaju sa područja jedne države članice u drugu državu članicu.

Premještanje se može prikazati na slijedećem primjeru – kada porezni obveznik iz svog skladišta iz jedne države članice premjesti, preveze svoja dobra (zalihe) na svoje skladište u drugoj državi članici.

3.8.5. Prodaja na daljinu

Oblik prodaje u kojem kupac u katalogu (tiskanom, na internetu ili sl.) izabere dobra koja želi kupiti, naruči ta dobra poštom, telefonom, telefaksom, e-poštom ili on line, naziva se prodaja na daljinu.

3.8.5.1 Mjesto isporuke u slučaju prodaje na daljinu iz Republike Hrvatske u drugu državu članicu Europske unije

Mjesto isporuke je druga država članica u slijedećim slučajevima:

-isporuka se obavlja prema osobi koja je isporučitelju dostavila valjani PDV identifikacijski broj

-ukupna vrijednost svih prodaja na daljinu od strane isporučitelja prelazi prag preko kojeg se na takve prodaje na daljinu u toj državi članici plaća PDV

-kada se isporučitelj opredijelio da se sve njegove prodaje u određenu državu članicu tretiraju kao da je mjesto isporuke ta predmetna država članica. Isporučitelj će o navedenoj odluci obavijestiti Poreznu upravu. Na njegove se isporuke primjenjuje pravilo tijekom kalendarske godine u kojoj se opredijelio i naredne dvije godine.

U slučaju prodaje sa isporučiteljem iz druge države članice u Hrvatsku, oporezivanje se vrši u drugoj državi članici.

Ukoliko vrijednost isporuke prijeđe prag od 270.000,00 kn mjesto isporuke dobara smatrat će se tuzemstvo. Vrijednost isporuka prati se tijekom kalendarske godine. Svaka država članica ima propisan prag isporuke na daljinu. U nastavku se daje pregled članica Europske unije sa propisanim pragom stjecanja

Tablica 2. Prag stjecanja u državama članicama EU

Država članica	Prag isporuke koji se primjenjuje
Austrija	EUR 35.000
Belgija	EUR 35.000
Bugarska	BGN 70.000 (EUR 35.791)
Cipar	EUR 35.000
Republika Češka	CZK 1.140.000 (EUR 46.570)
Danska	DKK 280.000 (EUR 37.557)
Estonija	EUR 35.151
Finska	EUR 35.000
Francuska	EUR 100.000
Njemačka	EUR 100.000
Grčka	EUR 35.000
Mađarska	HUF 8.800.000 (EUR 32.257)
Irska	EUR 35.000
Italija	EUR 35.000
Latvija	LVL 24.000 (EUR 34.052)
Litva	LTL 125.000 (EUR 36.203)
Luksemburg	EUR 100.000
Malta	EUR 35.000
Nizozemska	EUR 100.000
Poljska	PLN 160.000 (EUR 40.293)
Portugal	EUR 35.000
Rumunjska	RON 118.000 (EUR 28.012)
Republika Slovačka	EUR 35.000
Slovenija	EUR 35.000
Španjolska	EUR 35.000
Švedska	SEK 320.000 (EUR 36.232)
Ujedinjeno Kraljevstvo	GBP 70.000 (EUR 81.843)

Izvor: Bilen, F., Josić, I., Raspudić, R., Smjernice za nadzor PDV-a i borbu protiv PDV prijevara, Institut za javne financije, 2015. godina, str. 73

3.8.6. Isporuke dobara građanima koji nisu porezni obveznici u drugoj državi članici

Hrvatski porezni obveznici s PDV identifikacijskim brojem kod isporuka dobara građanima i osobama koje nisu porezni obveznici u drugoj državi članici na isporučena dobra obračunati će hrvatski porez na dodanu vrijednost. Isporuke će evidentirati na PDV obrascu pod rubrikom „oporeziva transakcija“

Ako prijeđe prag isporuke ili odustane od praga isporuke koji je propisala druga država članica obavezni su registrirati se za potrebe poreza na dodanu vrijednost u toj državi članici. Poslovanje će obavljati sukladno Zakonu o porezu na dodanu vrijednost te države članice.

Isporuke građanima koji nisu porezni obveznici u drugoj državi članici ne evidentiraju se u Zbirnoj prijavi. U obrascu PDV unose se u rubriku – Isporuke koje ne podliježu oporezivanju i oslobođene.

3.8.7. Mjesto isporuke dobara

Isporuka dobara vrši se s prijevozom ili bez njega.

3.8.7.1. Mjesto isporuke dobara bez prijevoza

Mjesto isporuke dobara koja se ne prevoze ili otpremaju je mjesto gdje su dobra fizički smještena u trenutku isporuke. Ako dobra nisu u Republici Hrvatskoj kada se stavljaju na raspolaganje kupcu, isporuka nije u Republici Hrvatskoj porez na dodanu vrijednost ne može se zaračunati na takvu isporuku.

3.8.7.2. Mjesto isporuke dobara s prijevozom

Kada isporučitelj dobara, kupac ili netko treći, otprema ili prevozi dobra mjesto isporuke je mjesto na kojem se dobra nalaze na početku otpreme ili prijevoza do kupca. Ako se uz isporuku koristi i prijevoz, a on počinje u Republici Hrvatskoj, porez na dodanu vrijednost će se platiti u tuzemstvu. Iznimka su isporuke sa oslobođenjem.

3.8.7.3. Isporuka dobara iz Republike Hrvatske u drugu članicu Europske unije

Raniji pojam „izvoz“ zamijenjen je sa pojmom isporuke dobara unutar Europske unije. Oslobođenje poreza na dodanu vrijednost na ove isporuke primijeniti će se uz uvjet da je dobro napustilo područje Republike Hrvatske i da strani porezni obveznik ima važeći PDV identifikacijski broj u svojoj državi članici. PDV identifikacijski broj mora biti iskazan na računu.

3.8.7.4. Isporuka novih prijevoznih sredstava u drugu državu članicu

Isporuke novih prijevoznih sredstava koja prodavatelj, kupac ili druga osoba preveze, otpremi iz tuzemstva u drugu državu članicu oslobođene su poreza na dodanu vrijednost. Kupac ne smije biti porezni obveznik.

Poreznim obveznikom smatra se svaka osoba koja povremeno isporučuje nova prijevozna sredstva na područje druge države članice. Ukoliko se takva isporuka vrši osobi koja nije registrirana za potrebe poreza na dodanu vrijednost, isporučitelj će ispuniti prijavu za isporuke novih prijevoznih sredstava. Prijava se podnosi u roku 10 dana od dana obavljene isporuke. Takva prijava obaveza je svake osobe koja povremeno isporučuje novo prijevozno sredstvo uz zakonom propisane uvjete za oslobođenje.

Prijava za isporuku novog prijevoznog sredstva podnosi se u tri primjerka. Jedan primjerak je za Poreznu upravu, jedan za tijelo koje vrši registraciju, a treći za isporučitelja. Preslika računa ili kupoprodajni ugovor čini prilog prijavi.

Ako nema dokaza o prijavljenom stjecanju u drugoj državi članici u trenutku podnošenja prijave na isporuku će se obračunati porez na dodanu vrijednost.

Porezna uprava će nakon evidentiranja podataka iz podnesene prijave, ovisno dali se radi o isporuci koja je oslobođena plaćanja poreza na dodanu vrijednost ili oporezivoj isporuci izdati akt. Aktom se poreznog obveznika oslobađa plaćanja poreza na dodanu vrijednost ili mu se utvrđuje porezna obveza.

Porezi obveznik ima pravo i na odbitak pretporeza uključenog u nabavnu cijenu ili plaćenog pri uvozu u Hrvatsku. Povrat može biti najviše do iznosa poreza na dodanu vrijednost koji bi se morao platiti da isporuka nije bila oslobođena. Pravo na odbitak pretporeza nastaje u trenutku isporuke novog prijevoznog sredstva u drugu državu članicu.

3.9. Izvoz

3.9.1. Izvoz dobara od strane isporučitelja

Isporuka dobara koja se otpremaju iz Republike Hrvatske van Europske unije od strane isporučitelja oslobođena je plaćanja poreza na dodanu vrijednost (s pravom na odbitak pretporeza). Time se definira „izvoz“ u okviru PDV sustava kao „dobra koja se otpremaju ili prevoze iz Republike Hrvatske izvan Europske unije“

Oslobođenje se primjenjuje samo na stvarnu transakciju izvoza koja označava prodaju uz stvarni prijevoz dobara do mjesta izvan Europske unije. Sukladno navedenom mjesto isporuke dobara bez prijevoza je mjesto gdje se dobra stavljaju na raspolaganje osobi koja ih stječe. Oslobođenje će se provesti:

-ako porezni obveznik ima carinsku deklaraciju da je dobro napustilo područje Europske unije

-ako je izvoz obavljen putem pošte porezni obveznik će izvoz dokazati poštanskom deklaracijom, teretnim listom i sl.

3.9.2. Dobra koja iznose putnici u osobnoj prtljazi

Putnici u osobnoj prtljazi mogu koristiti oslobođenje na isporuku dobara uz slijedeće uvjete:

- a) da putnik nema prebivalište ni uobičajeno boravište na području Europske unije

- b) da je ukupna vrijednost isporuke veća od 740,00 kn sa PDV-om
- c) da su dobra iznesena iz Europske unije u roku
- d) da postoji dokaz (račun ili obrazac) kojim je carinarnica potvrdila da su dobra iznesena iz EU

Oslobođenje po odredbama da putnik nema prebivalište ili uobičajeno boravište na području Europske unije primjenjuje se na turiste i posjetitelje u Republici Hrvatskoj.

3.9.3. Dobra koja ovlaštena tijela izvoze u svrhu humanitarnih, dobrotvornih ili edukativnih aktivnosti

Oslobođenje ovlaštenim tijelima koja dobra izvoze izvan Europske unije dio su humanitarnih, dobrotvornih i edukativnih aktivnosti ostvaruje se na temelju potvrde. Potvrdu izdaje nadležno državno tijelo kod kojih je pravna osoba registrirana za obavljanje navedenih aktivnosti.

3.9.4. Porezno skladište

Jedna ili više povezanih ograđenih površina koji čine označenu i fizički odvojenu cjelinu naziva se porezno skladište. To može biti cijela zgrada, prostor u zgradi, zemljište, silos, spremnik i sl. namijenjeno za skladištenje dobara.

Za dobra unesena iz Europske unije na područje Republike Hrvatske nakon 01.07.2013. godine nisu podvrgnuta postupku carinskog skladištenja. Izuzetak predstavlja strana roba koja se može staviti u postupak carinskog skladištenja.

Za dobra prodana unutar carinskog skladišta da nije prethodno pušteno u slobodan promet porezna obveza ne nastaje. Dobra koja su došla iz Republike Hrvatske i prodaju se u carinskom skladištu i slobodnoj zoni i ne ide u izvoz porez na dodanu vrijednost se plaća.

3.9.5. Oslobođenja od PDV-a za isporuke dobara i usluga

Zakonom o PDV-u razlikuju se 3 kategorije transakcija na koje se primjenjuje oslobođenje¹¹

1) isporuke koje su oslobođene PDV-a, ali porezni obveznik koji obavlja takve isporuke ima pravo na odbitak pretporeza primjenjuje se:

-članak 41. st.1. propisuje određene isporuke dobara unutar Europske unije

-članak 43. propisuje oslobođenja za određene usluge prijevoza

-članak 44.st.1.t.35 propisuje oslobođenja usluge koje se odnose na uvoz dobara, ako je vrijednost takvih usluga uključena u poreznu osnovicu u skladu s odredbama čl. 35. Zakona

-članak 45. propisuje oslobođenja pri izvozu

-članak 46. propisuje oslobođenja kod obavljanja usluga na pokretnoj imovini stečenoj ili uvezenoj u Republiku Hrvatsku

-članak 47. propisuje oslobođenja u vezi s međunarodnim prijevozom

-članak 48. propisuje oslobođenja za određene isporuke koje su izjednačene s izvozom

-članak 49. propisuje oslobođenja za usluge posredovanja za isporuke iz članka 45. postupke iz članka 46., isporuke iz članka 47. i 48. Zakona, transakcije koje se obavljaju izvan Europske unije

-članak 51 propisuje oslobođenje u carinskim postupcima

-transakcije koje su oslobođenje temeljem čl. 41.st.1. točke a),b),c),d),e),f) Zakona o PDV-u kada je kupac izvan Europske unije ili kada su transakcije izravno vezane s dobrima koja su namijenjena izvozu u zemlju izvan Europske unije. Navedene transakcije definirane su kao oslobođenje plaćanja PDV-a s pravom na odbitak pretporeza

¹¹ Zakon o porezu na dodanu vrijednost, NN 73/13, <http://narodne-novine.nn.hr/> (16.09.2015.)

2) djelatnosti od javnog interesa i transakcije poput osiguranja i reosiguranja, odobravanja kredita i sl., uvoz investicijskog zlata oslobođene su plaćanja PDV bez prava na odbitak pretporeza.

3) Transakcije kao što su uvoz i stjecanje dobara unutar zajednice koje mogu biti samo ulazne transakcije poreznog obveznika nazivaju se jednostavno oslobođene. Ako takve transakcije obavlja porezni obveznik koji ima pravo na odbitak pretporeza, on zadržava pravo na odbitak pretporeza koji je platio ili će platiti. Takve transakcije ne utječu na pravo na odbitak pretporeza obveznika koji obavlja te transakcije.

Oslobođenje se primjenjuje samo uz dokumentirane dokaze da su ispunjeni uvjeti pod kojima se može primijeniti oslobođenje prema odredbama Zakona i Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost.

Dokumentacija koja može potkrijepiti činjenicu da se radi o oslobođenjima je: teretnica (brodski, tovarni list), otpremnica, zračni ili pomorski tovarni list, obrasci za carinsku deklaraciju i sl.

Oslobođenje od plaćanja poreza na dodanu vrijednost primjenjuje se i na „male porezne obveznike“ čija vrijednost isporuka ili obavljenih usluga u prethodnoj kalendarskoj godini nije prelazila 230.000,00 kn.

3.10. Nastanak oporezivog događaja i obveza obračuna poreza na dodanu vrijednost

Oporezivi događaj i obveza obračuna poreza na dodanu vrijednost nastao je kad je dobro isporučeno ili usluga obavljena.

Obračun PDV-a nastaje kada je nastao oporezivi događaj. Utvrđena obveza PDV-a iskazuje se protekom obračunskog razdoblja u kojem je nastao oporezivi događaj.

Ako je isporuka dobara obavljena, a račun nije izdan obaveza obračuna poreza na dodanu vrijednost nastaje kada je nastao oporezivi događaj.

Obveza obračuna poreza na dodanu vrijednost za isporuke dobara za privatne potrebe i zadržavanje dobara nakon prestanka obavljanja gospodarske djelatnosti kao i isporuka usluga za privatne svrhe nastaje u obračunskom razdoblju kada je oporezivi događaj nastao.

Obaveza obračuna poreza na dodanu vrijednost i oporezivi događaj nastaju i

-ako porezni obveznik iskaže na računu viši iznos PDV-a od onog koji duguje. Tada duguje taj viši iznos, osim ako ispravi račun.

-ako na računu iskaže izdvojeno porez na dodanu vrijednost iako za to nije ovlašten.

Ovakav način osigurava da dugovanje cijelog iznosa poreza na dodanu vrijednost obračunatog na isporuku dobara ili usluga nastaje u trenutku obavljanja isporuke.

Pri uvozu dobara oporezivi događaj i obveza obračuna poreza na dodanu vrijednost nastaje u trenutku uvoza dobara.

Rok plaćanja, odgoda plaćanja ili kreditiranje ne utječu na nastanak obveze obračuna poreza na dodanu vrijednost.

3.11. Stope PDV-a

PDV obračunava se po stopi koja je na snazi u trenutku nastanka oporezivog događaja. Porez na dodanu vrijednost koji se obračunava na neku transakciju utvrđuje se na način da se standardna stopa PDV-a ili snižena stopa primjeni na poreznu osnovicu. Porezna stopa primjenjuje se na određeno dobro i ne ovisi o određenoj transakciji s tim dobrom.

Standardna stopa poreza na dodanu vrijednost u Republici Hrvatskoj je 25%. Primjenjuje se na sve isporuke, stjecanje dobara unutar Europske unije i uvoz dobara te na sve isporuke usluga u okviru područja primjene poreza na dodanu vrijednost.

U Republici Hrvatskoj primjenjuju se i snižene stope od 5% i 13%.

Po stopi od 5% oporezuju se¹²

- a) sve vrste kruha,

- b) sve vrste mlijeka (kravlje, ovčje, kozje), koje se stavlja u promet pod istim nazivom u tekućem stanju, svježe, pasterizirano, homogenizirano, kondenzirano (osim kiselog mlijeka, jogurta, kefira, čokoladnog mlijeka i drugih mliječnih proizvoda), nadomjeske za majčino mlijeko,

- c) knjige stručnog, znanstvenog, umjetničkog, kulturnog i obrazovnog sadržaja, udžbenike za pedagoški odgoj i obrazovanje, za osnovnoškolsko, srednjoškolsko i visokoškolsko obrazovanje, u svim fizičkim oblicima,

- d) lijekove koji se izdaju na liječnički recept i koji imaju odobrenje nadležnog tijela za lijekove i medicinske proizvode,

- e) medicinsku opremu, pomagala i druge sprave koje se koriste za ublažavanje liječenja invalidnosti isključivo za osobnu uporabu invalida propisane Pravilnikom o ortopedskim i drugim pomagalima Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje,

- f) kino ulaznice,

- g) novine novinskog nakladnika koji ima statut medija, otisnute na papiru koje izlaze dnevno, osim onih koje u cijelosti ili većim dijelom sadrže oglase ili služe oglašavanju,
- h) znanstvene časopise

Po stopi od 13% oporezuju se¹³

- a) usluge smještaja ili smještaja s doručkom, polupansiona ili punog pansiona u hotelima ili objektima slične namjene, uključujući smještaj za vrijeme odmora,

¹² Zakon o porezu na dodanu vrijednost, NN 73/13, <http://narodne-novine.nn.hr/> (16.09.2015.).

¹³ Zakon o porezu na dodanu vrijednost, NN 148/13, <http://narodne-novine.nn.hr/> (16.09.2015)

iznajmljivanje prostora u kampovima za odmor ili u mjestima određenima za kampiranje te smještaj u plovnim objektima nautičkog turizma,

b) usluge pripremanja hrane i obavljanje usluga prehrane u ugostiteljskim objektima te pripremanje i usluživanje bezalkoholnih pića i napitaka, vina i piva u tim objektima,

c) novine i časopise novinskog nakladnika koji ima statut medija te novine i časopise nakladnika za koje ne postoji obveza donošenja statuta medija prema posebnom propisu, osim onih iz stavka 2. točke g) ovoga članka, otisnute na papiru koji izlaze periodično te osim onih koji u cijelosti ili većim dijelom sadrže oglase ili služe oglašavanju,

d) jestiva ulja i masti, biljnog i životinjskog podrijetla,

e) dječju hranu i prerađenu hranu na bazi žitarica za dojenčad i malu djecu,

f) isporuku vode, osim vode koja se stavlja na tržište u bocama ili u drugoj ambalaži,

g) bijeli šećer od trske i šećerne repe koji se na tržište stavlja u kristalnom obliku,

h) ulaznice za koncerte

Preračunata stopa primjenjuje se kada se iz naknade u kojoj je sadržan porez na dodanu vrijednost mora izračunati porez na dodanu vrijednost. Izračunavanje se vrši po formuli

$$\text{preračunata stopa PDV-a} = \frac{\text{stopa PDV-a} \times 100}{100 + \text{stopa PDV-a}}$$

3.12. Odbitak pretporeza

Pet je osnovnih pitanja kod analize prava na odbitak pretporeza:

1) Treba li platiti PDV na transakciju?

Pravo na odbitak poreza na dodanu vrijednost nastaje u trenutku kada nastaje obveza obračuna poreza na dodanu vrijednost koji se može odbiti.

Porezni obveznik ima pravo odbiti iznos poreza na dodanu vrijednost (pretporez) koji je obavezan platiti ili ga je platio u tuzemstvu za isporuke dobara ili usluga koje su mu obavili drugi porezni obveznici, porezni obveznici za potrebe njegovih transakcija od iznosa poreza na dodanu vrijednost koji je obavezan platiti. Ako je PDV greškom obračunat na neku transakciju na koju nije trebao biti obračunat taj iznos poreza na dodanu vrijednost ne može se odbiti. U slučaju da se analizom utvrdi da je porezni obveznik odbio PDV na transakciju na koju se prema Zakonskim odredbama i ne treba platiti, taj PDV ne može biti odbijen. Ako je zaključak analize da PDV koji je porezni obveznik odbio prema Zakonu treba platiti na tu transakciju, razmatraju se pitanja dalje.

2.) Ima li stjecatelj dobara/usluga pravo na odbitak PDV-a

Prvi korak je utvrditi da li je osoba koja je iskazala odbitak pretporeza na svojoj prijavi ili osoba koja traži povrat zaista porezni obveznik koji prema Zakonskim odredbama to pravo i iskazuje.

Osobe koje nisu porezni obveznici ne mogu odbiti pretporez. Izuzetak čine osobe koje nisu registrirane za potrebe PDV-a, ali povremeno obavljaju isporuke unutar Europske unije novih prijevoznih sredstava. Te osobe mogu zatražiti povrat poreza koji je obračunan pri isporuci, ili je plaćen na stjecanje unutar Europske unije, ili pri uvozu tih novih prijevoznih sredstava u Republiku Hrvatsku. Odbitak pretporeza ne može se koristiti za transakcije koje koriste oslobođenja poreza na dodanu vrijednost. Ako se ipak utvrdi da je odgovor na postavljeno pitanje potvrđan i pozitivan razmatra se slijedeće:

3) Koji su zakonski uvjeti za odbitak PDV-a

Pravo na odbitak pretporeza nastaje u trenutku kada nastaje obveza obračuna poreza na dodanu vrijednost koji se može odbiti. Osoba kojoj je PDV zaračunan može ga odbiti u istom trenutku kada nastaje obveza poreznom obvezniku koji je obvezu dužan uplatiti u državni proračun. Pravo na odbitak izravno je pravo koje ne ovisi o stvarnom plaćanju cijene ili PDV-a koji se treba platiti na isporuku, a ni o datumu izvršenja plaćanja. Datum je kategorije koja se uzima u obzir kada se porez na dodanu vrijednost obračunava na osnovu primljene ili naplaćene naknade.

Porezni obveznik ima pravo na odbitak pretporeza obračunatog ili plaćenog u tuzemstvu za isporuke dobara ili usluge koje su mu drugi porezni obveznici obavili za potrebe njegovih oporezivih transakcija, na stjecanja ili pri uvozu ukoliko su ta dobra ili usluge namijenjene u svrhu obavljanja njegove gospodarske djelatnosti¹⁴.

4) Je li isključeno pravo na odbitak

Pravo na odbitak obveznik može se koristiti ukoliko su obavljene usluge ili primljena dobra isporučili ili obavili drugi porezni obveznici u svrhu obavljanja gospodarske djelatnosti. Ako se namjena dobra naknadno promijeni i iskoristi u privatne svrhe porezni obveznik mora obračunati i platiti porez na dodanu vrijednost.

Za nekretnine ili druga gospodarska dobra koja se mogu koristiti u poslovne i privatne svrhe porez na dodanu vrijednost se može odbiti samo u dijelu koji se koristi u poslovne svrhe obveznika.

Porezni obveznik koji obavlja mješovite isporuke, redovne i transakcije koje su oslobođene plaćanja poreza ima pravo na odbitak PDV-a koji je platio ili će platiti na stjecanje ili uvoz dobara i usluga za transakciju po kojima se pravo na odbitak može koristiti.

Izuzeće od prava na odbitak pretporeza su slijedeće situacije:

¹⁴ Bilen, F., Josić, I., Raspudić, R., Smjernice za nadzor PDV-a i borbu protiv PDV prijevara, Institut za javne financije, 2015. godina, str. 153

-porezni obveznik ne može odbiti PDV plaćen u ime druge osobe, može ga odbiti druga osoba ukoliko se odnosi na dobra i usluge u svrhu obavljanja gospodarske djelatnosti

-PDV koji će se platiti ili je plaćen na isporuke dobara i usluga koje su oslobođene plaćanja poreza na dodanu vrijednost

-mali porezni obveznik koji primjenjuje posebni postupak oporezivanja

-putničke agencije ne mogu odbiti PDV koji koriste za isporuke usluga putnicima na koje se primjenjuje posebni postupak oporezivanja marže. Pretporez odbijaju za redovite rashode poslovanja.

-preprodavatelji rabljenih dobara, umjetnina, kolekcionarskih i antiknih predmeta također nemaju pravo na odbitak pretporeza za dobra na koja primjenjuju poseban postupak oporezivanja marže. Pravo na odbitak pretporeza priznaje se samo na rashode za redovno poslovanje.

5) Jesu li ispunjeni formalni uvjeti za odbitak pretporeza

Odbitak pretporeza opravdan je uz posjedovanje izvornih dokumenata. Ukoliko su dokumenti izgubljeni, otuđeni, uništeni odbitak pretporeza obaviti će se po dokumentima koji su propisno rekonstruirani.

Pretporez u građevinskoj djelatnosti može se odbiti u obračunskom razdoblju u kojem je ovjerena situacija od strane nadzornog tijela o stvarno izvedenim građevinskim radovima.

Za dane predujmove pretporez se može odbiti u obračunskom razdoblju u kojem je predujam plaćen ako je ispostavljen račun od strane predujma primatelja i od strane platitelja primljen račun za predujam. Pravo na odbitak pretporeza se gubi ako po plaćenom predujmu ne dođe do isporuke dobara ili usluge i plaćeni predujam se ne vrati uplatitelju predujma.

3.13. Obveze poreznih obveznika i osoba koje nisu porezni obveznici

Obveznici poreza na dodanu vrijednost obračunani i prijavljeni porez na dodanu vrijednost dužni su platiti do posljednjeg dana u mjesecu koji slijedi po završetku obračunskog razdoblja.

Razdoblje oporezivanja je kalendarska godina, obračunska razdoblja od prvog do posljednjeg dana u mjesecu, iznimno za poreznog obveznika čija vrijednost isporuka uključujući i porez na dodanu vrijednost u prethodnom razdoblju ne prelazi 800.000,00 kn. Za njega su obračunska razdoblja od prvog do posljednjeg dana u tromjesečju.

Osobe koje nisu registrirane za potrebe poreza na dodanu vrijednost, a stječu novo prijevozno sredstvo porez na dodanu vrijednost će platiti na temelju rješenja Porezne uprave.

Porez na dodanu vrijednost plaća se na uplatni račun državnog proračuna prema propisima.

3.14. Postupak oporezivanja za obveznike poreza na dohodak

Obveznik poreza na dohodak porez na dodanu vrijednost može obračunati na temelju primljene ili naplaćene naknade za isporučena dobra ili obavljene usluge. Naknada se smatra sve ono što primatelj dobara ili usluga da, ili plati za isporučena dobra, ili usluge osim PDV-a. Poreznu osnovicu čini i sve ono što neka druga osoba da ili plati poreznom obvezniku za isporučena dobra ili obavljene usluge.

Kod prijenosa gospodarske cjeline PDV se uvijek obračunava prema izdanim računima neovisno jeli stjecatelju dopušteno oporezivanje prema primljenim naknadama.

Obveznik poreza na dohodak koji PDV zaračunava prema primljenim naknadama pravo na odbitak pret poreza ostvariti će u trenutku kada je isporučitelju platio račun za dobra ili usluge. Na računu mora navesti oznaku R-2 i navesti napomenu „obračun prema naplaćenoj naknadi“

3.15.Registriranje za potrebe PDV-a

Osnovno pravilo za registriranje poreznih obveznika u sustav poreza na dodanu vrijednost je da imaju sjedište, stalnu poslovnu jedinicu, prebivalište ili stalno boravište. Dužni su predati Zahtjev za upis u registar obveznika nadležnoj ispostavi Porezne uprave. Ako porezni obveznik propusti predati zahtjev za registraciju nadležna ispostava registrirati će ga bez njegova znanja ukoliko porezni obveznik:

- obavlja isporuke u vrijednosti većoj od 230.000,00 kn
- ako želi primjenjivati redovni postupak oporezivanja PDV-om iako ukupna vrijednost isporuka nije veća od 230.000,00 kn.

Registracija obveznika bez njegova znanja izvršiti će se i:

- ako obavlja samo transakcije oslobođene PDV-a bez prava na odbitak ako je izabrao oporezivanje tih transakcija
- ako iz nekih razloga nije registriran za potrebe poreza na dodanu vrijednost, a usluge mu u tuzemstvu obavlja porezni obveznik koji nema sjedište u Republici Hrvatskoj ili obavlja usluge na području druge države članice za koje je PDV obavezan platiti primatelj usluge u toj državi članici primjenom mehanizma prijenosa porezne obaveze
- malog poreznog obveznika koji je oslobođen plaćanja poreza koji postaje obavezan plaćati PDV za svoja stjecanja jer je prešao prag od 77.000,00 kn ili za usluge čije je mjesto obavljanja u tuzemstvu ali su obavljene od poreznih obveznika koji nemaju sjedište u tuzemstvu
- u slučaju kada porezni obveznik obavlja samo isporuke oslobođene PDV-a bez prava na odbitak, a postaje obavezan plaćati PDV jer je prešao prag stjecanja od 77.000,00 kn ili za usluge čije je mjesto obavljanja u tuzemstvu ali su obavljene od poreznih obveznika koji nemaju sjedište u tuzemstvu.

Za potrebe PDV-a registrirati će se i pravna osoba koja nije porezni obveznik (sa sjedištem, prebivalištem, poslovnom jedinicom) ako postane obavezna platiti PDV za stjecanja jer je prešla prag od 77.000,00 kn ili za usluge čije je mjesto obavljanja usluga u tuzemstvu, ali su obavljene od poreznog obveznika koji nema sjedište u tuzemstvu.

3.16. PDV identifikacijski broj

Porezni obveznik koji obavlja transakcije unutar Europske unije te ako je vrijednost njegovih isporuka prešla 230.000,00 kn registrirati će se u Poreznoj upravi i zatražiti PDV identifikacijski broj.

Zahtjev za izdavanje identifikacijskog broja traži se na propisanom obrascu.

Porezni obveznik dužan je Poreznoj upravi prijaviti svaku promjenu ili prestanak obavljanja djelatnosti.

Hrvatski porezni obveznici koji posluju na tržištu Europske unije moraju imati PDV identifikacijski broj koji se sastoji od osobnog identifikacijskog broja (OIB) koji ima 11 znamenaka i predznak „HR“.

Porezni obveznici kojima je dodijeljen PDV identifikacijski broj obvezni su kada djeluju kao takvi PDV broj dostaviti svojim isporučiteljima.

Provjera valjanosti PDV identifikacijskog broja poslovnih partnera iz Republike Hrvatske meže se obaviti na Internet stranici Europske komisije <http://ec.europa.eu/taxatocustoms/vies//>. Provjera se može izvršiti i kontaktom s Poreznom upravom na adresi e-pošte provjera-valjanosti@porezna-uprava.hr. Za provjeru potrebno je identificirati se vlastitim PDV identifikacijskim brojem i dostaviti podatke

- Vaš naziv/ime-prezime
- Vaša adresa sjedišta
- PDV broj koji se želi provjeriti
- Naziv/ime i prezime i adresa sjedišta poslovnog partnera

Nakon provjere Porezna uprava će putem elektroničke pošte dostaviti dokument s ispisom rezultata postupka provjere.

Porezna uprava može i odbiti dodjelu ili ukinuti dodijeljeni PDV identifikacijski broj u slučaju da porezni obveznik zloupotrebljava PDV broj ili ne postoje razlozi za registriranje za potrebe PDV-a. Broj se ukida rješenjem, žalba ne odgađa izvršenje rješenja.

3.17. Obrasci u sustavu poreza na dodanu vrijednost

Novim Pravilnikom o porezu na dodanu vrijednost propisani su novi obrasci ili prilagođeni stari obrasci koji se koriste u sustavu poreza na dodanu vrijednost.

Prijava PDV-a (Obrazac PDV) koji se podnosi za mjesečno ili tromjesečno razdoblje oporezivanja ima promjenu da se pod točkom III. unose dodatni podaci (npr. nekretnina, nabava i prodaja osobnih automobila i drugih sredstava za osobni prijevoz, otuđenje ili stjecanje gospodarske cjeline, pogona, isporukama nekretnina, ukupno primljene usluge od obveznika bez sjedišta u RH te obavljene usluge takvim obveznicima, primljenim dobrima iz EU-a na osnovi trostranog posla te o primjeni postupka oporezivanja prema naplaćenim naknadama¹⁵. (Prilog 1)

Promjenu je doživio i obrazac P-PDV, odnosno Zahtjev za registriranje za potrebe poreza na dodanu vrijednost. U njega se sada unose i podaci primjenjuje li obveznik oporezivanje prema naplaćenim naknadama ili obavlja povremeni međunarodni cestovni prijevoz putnika u RH. (Prilog 2)

Propisani su i obrasci za koje je potrebno podnositi posebne prijave na primjer kod stjecanja novih prijevoznih sredstava ili isporuke istih, ostvarena oslobođenja ili slično. (Prilog 3 i 4)

Ako se radi o isporukama vezanim za uvoz ili primljenim dobrima prema carinskim propisima javlja se obveza podnošenja Obrasca INO PPO. (Prilog 5)

Poduzetnik koji obavlja građevinske usluge, isporuke rabljenog materijala, nekretnina u određenim slučajevima i prijenos emisijskih jedinica stakleničkih plinova za koje PDV plaća primatelj usluge porezni obveznik podnijet će Prijavu o tuzemnim isporukama s prijenosom porezne obveze (Obrazac PPO). (Prilog 6)

Zbirnu prijavu podnijet će porezni obveznik o stjecateljima registriranima za potrebe PDV-a kojima je isporučio dobra prema propisanim oslobođenjima za isporuke unutar Europske unije, kao i za premještanje takvih isporuka, osobama koje su registrirane za potrebe PDV-a kojima je isporučio dobra koja su mu bila isporučena u okviru stjecanja unutar Europske unije, te poreznim obveznicima i pravnim osobama koje nisu porezni obveznici, a registrirani su za potrebe PDV-a, kojima je obavio usluge, osim usluga koje su oslobođene PDV-a u državi članici gdje je ta transakcija

¹⁵ Porezni vjesnik 01/15, Institut za javne financije, Zagreb, str. 44

oporeziva i za koje je primatelj obvezan platiti PDV u skladu s člankom 196. Direktive Vijeća 2006/112/EZ. (Prilog 7).

3.18. Račun

Račun je isprava kojom porezni obveznik ili osoba kojoj se naloži zaračunava isporučena dobra i obavljene usluge. Račun je i svaka isprava ili obavijest koja mijenja prvobitni račun, a izričito se i nedvojbeno odnosi na račun.¹⁶ Račun može biti izdan i poslan u elektroničkom obliku ako ga primatelj prihvaća u takvom obliku. Najvažnija je to isprava u poduzetničkom poslovanju. Ima brojne funkcije (potvrđuje usmeni dogovor ili dugovanje, poziva na plaćanje, štiti kupca) i neophodan je za odbitak pretporeza.

Na račun se primjenjuju računovodstvena, porezna i lingvistička pravila. U sustavu PDV ima slijedeće funkcije¹⁷

- dokumentira (oporezivu) transakciju

- sadrži podatke o primijenjenom postupku oporezivanja PDV-om, trebao bi biti jamstvo da će obveznik PDV obračunati, izvijestiti i po potrebi uplatiti točan iznos PDV-a u državni proračun

- poreznom tijelu omogućuje praćenje izvršenja poreznih obveza

- kupcima, koji su i sami obveznici poreza na dodanu vrijednost, ako je potrebno služi kao dokaz njihova prava na odbitak pretporeza, načelno se PDV može odbiti ako porezni obveznik (kupac) ima valjan račun

Svaki porezni obveznik i porezni obveznik termini su koji uključuju bilo koju osobu koja je porezni obveznik. To su i mali porezni obveznici koji nisu u sustavu PDV-a i porezni obveznici koji nemaju sjedište u Republici Hrvatskoj.

Račun može izraditi porezni obveznik koji obračunava PDV za isporučena dobra ili obavljene usluge, njegov kupac (uz određene uvjete) ili netko po nalogu poreznog obveznika ili kupca.

¹⁶ Zakon o porezu na dodanu vrijednost, NN 148/13, <http://narodne-novine.nn.hr/> (20.09.2015)

¹⁷ Bilen, F., Josić, I., Raspudić, R., Smjernice za nadzor PDV-a i borbu protiv PDV prijevara, Institut za javne financije, 2015. godina, str. 193

Uz uvjet da je utvrđen postupak za prihvaćanje svakog računa kod poreznog obveznika koji obavlja isporuku dobara i usluga i da su se obje strane usuglasile da račun može izdati i primatelj za dobra i usluge.

Kupac je taj koji izdaje račune kada se radi o sastavljanju proizvoda iz dijelova koje isporuče druga trgovačka društva (npr. pogon u kojem se sastavljaju automobili iz raznih dijelova koji su proizvedeni u drugim tvornicama).

Račun mora biti izdan za sve isporuke dobara ili obavljanje usluga drugom poreznom obvezniku ili pravnoj osobi koja nije porezni obveznik. To uključuje sve isporuke bez obzira na mjesto obavljanja isporuka i bez obzira da li su isporuke predmet oporezivanja ili su oslobođene poreza na dodanu vrijednost. Obveza izdavanja računa je i obveza svakog poreznog obveznika koji obavlja isporuke prodajom na daljinu.

Obveza izdavanja računa propisana je i za isporuke unutar Europske unije oslobođene poreza na dodanu vrijednost (s pravom na odbitak), isporuke dobara (nova prijevozna sredstva, dobra koja podliježu trošarinama) i premještanje unutar Europske unije.

Obveza izdavanja računa postoji i za primljene predujmove.

Račun može biti i zbirni za više zasebnih isporuka dobara ili usluga uz uvjet da se PDV na isporuke navedene u zbirnom računu obračunavaju u istom kalendarskom mjesecu.

Račun za obavljene usluge ili isporuku može biti izdan bilo kada od trenutka nastanka obračuna PDV-a za tu isporuku. Obzirom da se računom dokumentira oporeziva transakcija i osnovni je preduvjet za odbitak pretporeza „dobronamjerni“ porezni obveznik koji obavlja isporuke dobara i usluga izdat će račun odmah po obavljanju isporuka ili čim je prije moguće. Svakako je najvažnije izdati račun prije isteka roka u kojem kupci trebaju podnijeti prijavu PDV-a za obračunsko razdoblje u kojem je isporuka obavljena.

Radi postizanja što bolje financijske discipline obveza izdavanja računa u prometu gotovinom i sadržaj računa propisan je Zakonom o fiskalizaciji u prometu gotovinom.

4. FISKALIZACIJA

4.1. Pojam fiskalizacije

Postupak fiskalizacije podrazumijeva skup mjera koje moraju provoditi svi obveznici fiskalizacije kako bi se osigurao efikasan nadzor evidentiranja ostvarenog prometa u gotovini¹⁸.

Fiskalizacijom se nastoji osigurati da se realizirani promet u gotovini stvarno evidentiraju u poslovnoj dokumentaciji poreznog obveznika.

Analiziranjem godišnje prijave poreza na dohodak fizičkih osoba u djelatnosti trgovine na malo u 2010. godini proizlazi prosječno ostvareni dnevni promet od 734,00 kn za 365 dana. Prosječni dnevni promet prema navedenom iznosi 85,00 kn. Istovremeno porezni obveznici zapošljavaju 0,7 djelatnika.

Podaci za djelatnost ugostiteljstva za 2010. godinu govore o prosječno ostvarenom dnevnom prometu u iznosu od 620,00 kn (365 dana) koji dovodi do prosječnog dnevnog dohotka u iznosu od 100,00 kn. Zapošljavanje je 1,5 djelatnika u istom razdoblju.

Navedeni podaci doveli su do preispitivanja ekonomske opravdanosti poslovanja i iskazivanja ostvarenog prometa u gotovini. Zaključak koji se može izvesti iz navedenog da je neizdavanje računa svakodnevna pojava u poslovanju s gotovinom. Takva praksa nanosi višestruke štete.

Ne iskazivanjem prometa ostvarenog u gotovini porezni obveznici ne uplaćuju porez po ostvarenom prometu. Navedeno dovodi do pogrešno utvrđene osnovice za utvrđivanje poreza na dohodak i poreza na dobit. Na isti način proračun ostaje zaknut za prihod po osnovi poreza na dodanu vrijednost, poreza na dobit i poreza na dohodak i prireza. Jedan od posljedica neizdavanja računa je i „rušenje“ cijena i nelojalna konkurencija urednih poreznih obveznika.

Kako bi se pokušale spriječiti navedene negativne posljedice 01.01.2013. godine Republika Hrvatska je uvela postupanje prema Zakonu o fiskalizaciji u prometu gotovinom.

¹⁸ Zakon o fiskalizaciji u prometu gotovinom, NN 133/12, <http://narodne-novine.nn.hr/> (22.09.2015)

4.2. Postupak fiskalizacije

Obveznici fiskalizacije porezni su obveznici koji posluju prema Zakonu o porezu na dohodak, Zakonu o porezu na dobit i mali porezni obveznici – paušalisti.

Elektroničkom vezom porezni obveznici izdani račun šalju Ministarstvu financija, Poreznoj upravi na „provjeru i potpis“. Nakon izvršene provjere Porezna uprava elektroničkom vezom vraća račun sa dodijeljenim Jedinstvenim identifikatorom računa.

Jedinstveni identifikator računa (JIR) potvrda je Porezne uprave o uredno zaprimljenim elementima računa.

4.3. Učinci fiskalizacije usporedbom PDV obrasca

Analizom i usporedbom podataka iskazanih kroz fiskalizaciju pozitivni rezultati posebno su uočeni u djelatnosti ugostiteljstva. U odnosu na 2012. godinu male pravne i fizičke osobe za 2013. godinu ukupno su prijavile 40,52 % tj. 2,6 mlrd kuna više ostvarenih oporezivih isporuka¹⁹.

U djelatnosti trgovine za 2013. godinu povećanje oporezivih isporuka je za 13,89 % odnosno 5,2 mlrd u odnosu na 2012. godinu. Povećanje iskazuju i fizičke osobe (27,56%) i male pravne osobe 11,55 %.

Fizičke osobe, odvjetnici za 2013. godinu bilježe porast 4,83% više oporezivih isporuka u odnosu na 2012. godinu. Prijavili su ukupno 6,7 mil kuna.

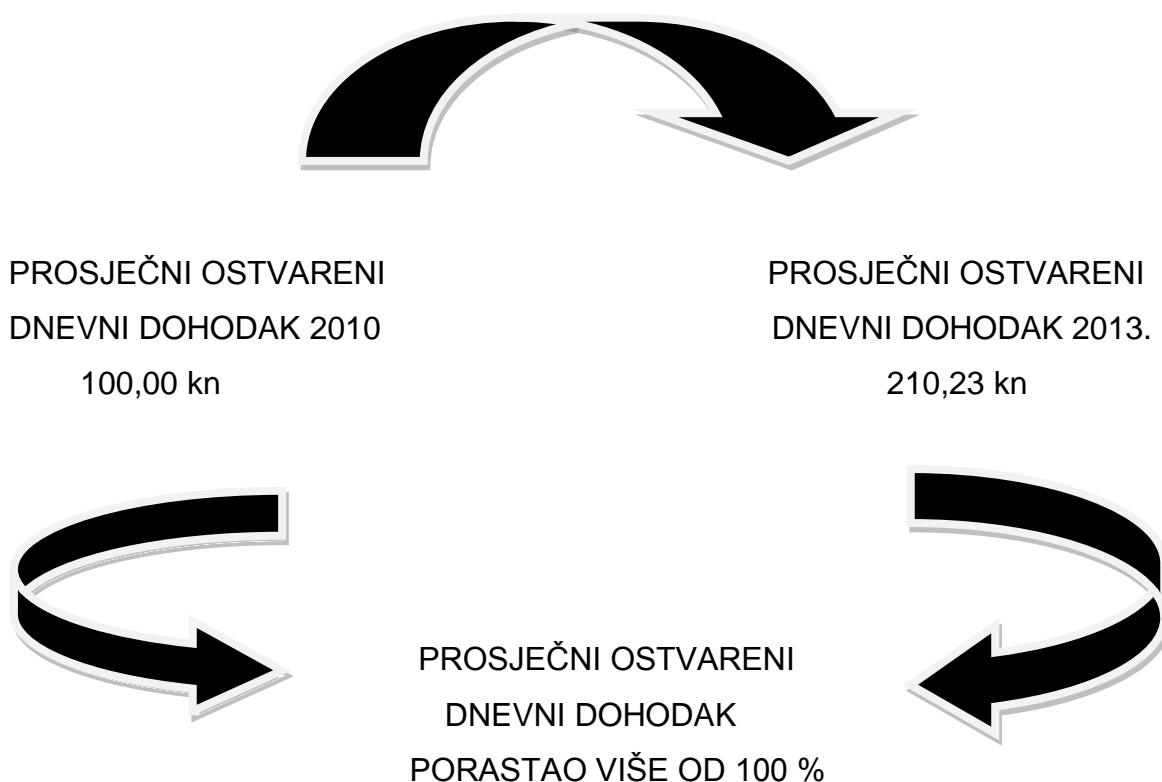
Ukupno povećanje u svim djelatnostima (ugostiteljstvo, trgovina, odvjetnici) male pravne i fizičke osobe ukupno su prijavile 17,82% više oporezivih isporuka u 2013.godini nego u 2012., odnosno 8 mlrd kuna. Fizičke osobe u navedenim djelatnostima iskazuju povećanje u iznosu od 36% više oporezivih isporuka, što izraženo u kunama iznosi 3 mlrd kuna više, dok su male pravne osobe ukupno prijavile 13,5% više oporezivih isporuka ili 5 mlrd kuna.

¹⁹ Izvor: Porezna uprava: <http://www.porezna-uprava.hr/> (25.09.2015.)

4.4. Učinci fiskalizacije usporedbom unesenih prijava poreza na dohodak i poreza na dobit za 2013. godinu

Na već navedenim djelatnostima za 2013. godinu su 8. svibnja 2014. godine izrađeni prvi učinci fiskalizacije temeljem unesenih prijava poreza na dobit i prijava poreza na dohodak.

Na bazi podnijetih godišnjih prijava za 2010. godinu proizlazi prosječno ostvareni dnevni promet ugostitelja u iznosu od 620,00 kn, što dovodi do prosječnog dnevnog dohotka u iznosu od 100,00 kn. Podaci iz unesenih prijava poreza na dohodak za 2013. godinu pokazuju izvjestan pomak. Prosječno ostvareni dnevni promet iznosi 1.128,35 kn a prosječan ostvareni dnevni dohodak porastao je više od 100% i iznosi 210,23 kn.

Schema 2. Prikaz ostvarenog dnevnog dohotka

Kod trgovaca na bazi podnijetih godišnjih poreznih prijava za 2010.godinu iskazan je prosječni dnevni promet u iznosu od 734,00 kn iz čega proizlazi ostvareni dohodak u iznosu od 85,00 kn. Podaci za 2013. godinu govore o ostvarenom prosječnom dnevnom prometu u iznosu od 827,00 kn i ostvarenom dnevnom dohotku koji je porastao na 95,79 kn.

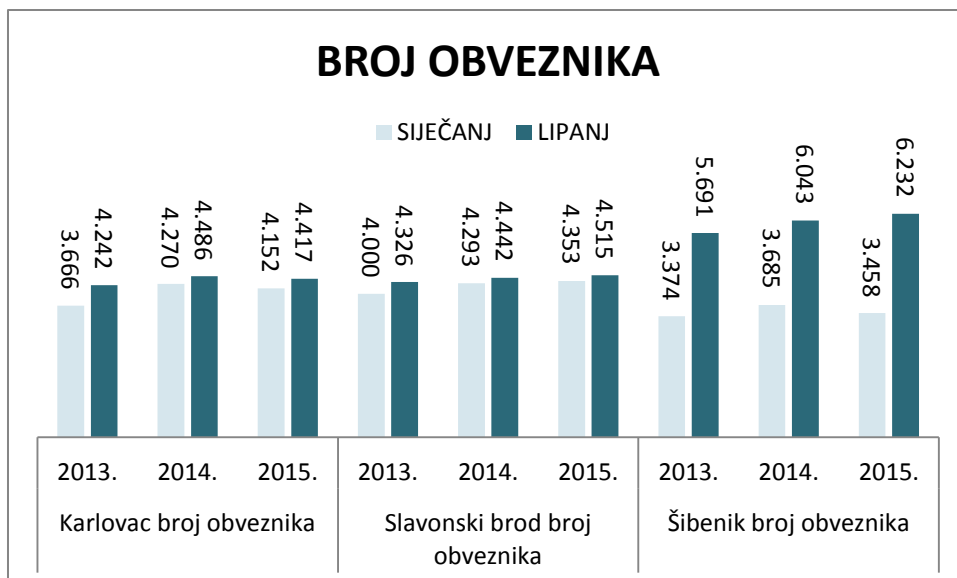
U odnosu na prijave poreza na dohodak za 2012. godinu zamjetan je i rast primitaka u ugostiteljskoj djelatnosti od 69,14 %, kod trgovaca rast od 16,46% i odvjetnika 5,86%.

Najveći prosječno ostvareni dnevni promet bilježe također ugostitelji, rast od 54,75 % u 2013. godini u odnosu na 2012.godinu, dok prosječni dnevni dohodak bilježi rast od 95,65%. Kod trgovaca bilježi se rast od 4,78% kod ostvarenog dnevnog prometa i 14,94% ostvarenog dnevnog dohotka. Odvjetnici kod oba parametra bilježe približno isti rast u iznosu od 4,30%.

Uvođenjem fiskalizacije Porezna uprava ima mogućnost skupljanja i obrađivanja podataka. Izvještajni sustav Fiskalizacije polazi od poreznog obveznika koji je, temeljem prometa gotovinom, dužan dostavljati podatke koji omogućuju:

- praćenje statistika prometa blagajni kroz ista razdoblja tijekom godina za gradove po teritorijalnom ustroju i pojedine obveznike
- praćenje izdavanja računa sa sumnjivo niskim i nedozvoljeno visokim ukupnim iznosom koji ukazuju na sumnjivo ponašanje poreznog obveznika
- praćenje relevantnih atributa iz sustava Registra poreznih obveznika

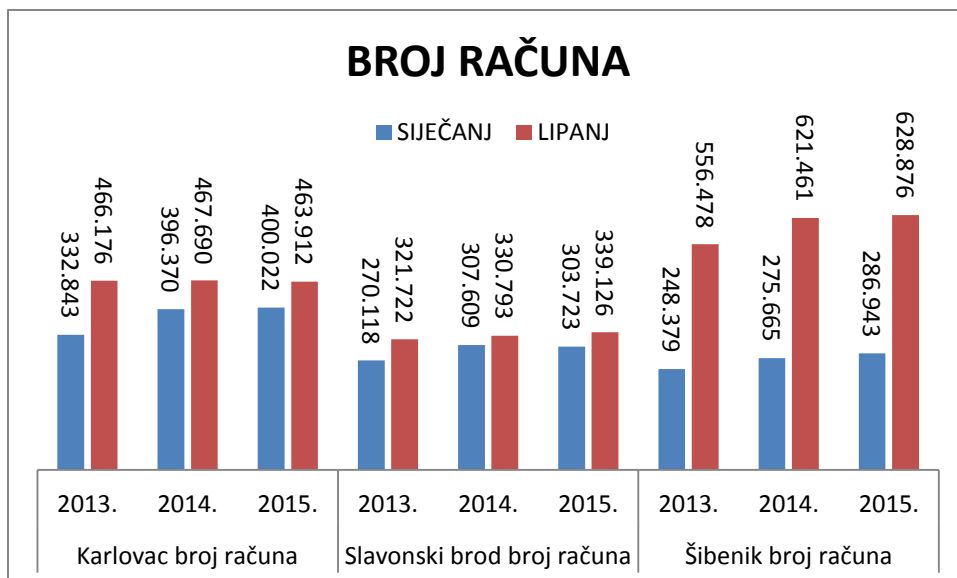
U nastavku će se na primjeru tri Hrvatska grada (Karlovac, Slavonski brod i Šibenik) za djelatnost ugostiteljstva a na temelju dostavljenih podataka od strane poreznih obveznika grafički prikazati kretanje po broju izdanih računa, broju obveznika i iznosu osnovice poreza na dodanu vrijednost. Prezentirane vrijednosti podaci su Informacijskog sustava Porezne uprave za mjesec siječanj i lipanj kroz tri godine (2013.g., 2014.g., i 2015.).

Karlovac za mjesec lipanj u odnosu na siječanj 2013.godine bilježi lagani porast broja novih obveznika. Približno ista brojka obveznika je i kroz 2014. i 2015. godinu.

Slavonski brod također bilježi stalan porast broja obveznika. Porast je vidljiv i u odnosu na mjesece (siječanj i lipanj) i kroz godine.

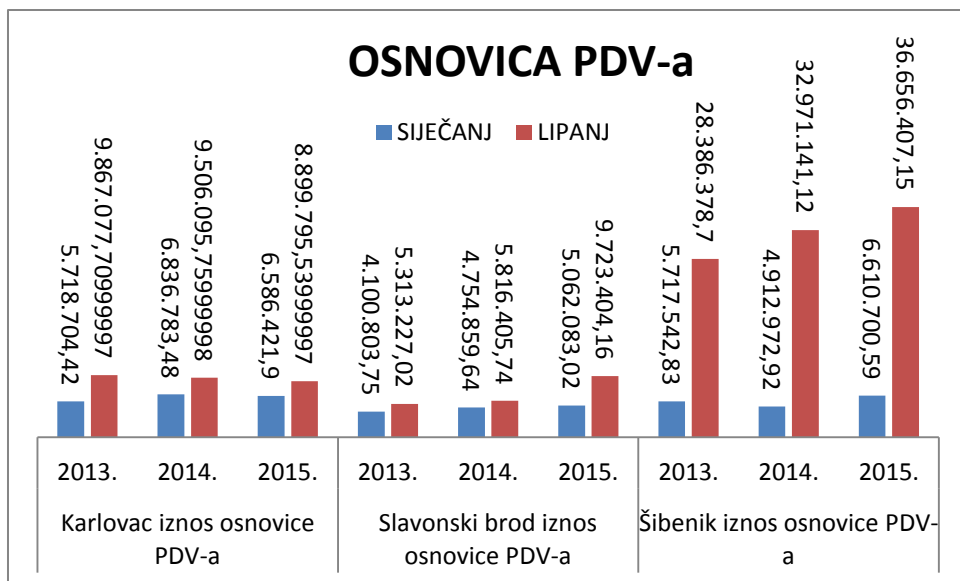
Porast broja novih obveznika najočitiiji je u Šibeniku čiji porast od siječnja 2013. godine do lipnja 2015. godine iznosi 85%.

Obzirom na gore navedeni porast broja novih obveznika sukladno tome porastao je i broj izdanih računa.

Za mjesec siječanj kroz sve tri godine Karlovac bilježi porast. Mjesec lipanj kroz 2013. i 2014.godinu bilježi porast dok je lipanj u blagom padu o odnosu na lipanj 2014. godine.

Slavonski brod bilježi porast kroz sve godine u istom periodu, kao i Šibenik.

Jednaki trend porasta i pada nastavlja se i kod iskazivanja osnovice PDV-a. Karlovac za mjesec siječanj kroz sve tri godine bilježi porast. Mjesec lipanj za 2013. i 2014.godinu bilježi porast dok je lipanj 2015.godine u blagom padu o odnosu na lipanj 2014. godine.

Zamjetan je porast iskazivanja osnovice i kod Slavonskog broda za sve godine.

Lipanj 2015. u odnosu na lipanj 2013 godine u Šibeniku bilježi porast u iznosu od 29%. Analizirajući mjesec siječanj 2013.godine i lipanj 2015. godine zamjetan je postotak porasta što još jednom potvrđuje da se financijska disciplina pomalo uvodi i poštuje, a dopušta i blagu nadu da gospodarstvo daje naznake oporavka.

5. ZAKLJUČAK

Svaka suvremena država svoj opstanak i funkcioniranje duguje prihodima koji se najvećim dijelom prikupljaju kao porezi. Porezima se prikupljaju financijska sredstva potrebna za financiranje izdataka kojima će država podmiriti javne potrebe. Porezi se koriste i za ostvarivanje potreba u skladu sa smjernicama ekonomske politike, na primjer za stimulaciju pozitivnih kretanja u gospodarstvu, vrši se utjecaj na vanjskotrgovinsku razmjenu, vodi se računa o zaštiti domaće proizvodnje, povećava se izvoz i slično.

Porez na dodanu vrijednost je svefazni porez koji obuhvaća oporezivanje svih faza proizvodnog ciklusa. Oporezivanje se vrši samo na iznos dodane vrijednosti stvorene tim ciklusom, a ne na ukupnu vrijednost.

Osim toga jedno od glavnih načela poreza na dodanu vrijednost je i mehanizam koji poreznim obveznicima omogućava odbitak pretporeza u onom iznosu koji su dobavljači obveznici poreza na dodanu vrijednost i zaračunali. Pravo na odbitak koristi se sve do trenutka dok se ne nailazi na osobu koja to pravo ne može ostvariti. Tada dolazimo do krajnjeg kupca, potrošača.

Upravo je to zadaća poreza na dodanu vrijednost da porezne obveznike dodatno ne opterećuje jer se eliminiraju ulaganja i poslovanje sa troškovima, a prihodi se ipak prikupljaju. Porez je to koji plaćaju krajnji korisnici prilikom svake nabavke, a da ga pritom u najvećem broju slučajeva nisu ni svjesni. Porez na dodanu vrijednost ukalkuliran je u cijenu svih proizvoda i usluga koje kupac koristi.

Kao najznačajniji prihod državnog proračuna porez na dodanu vrijednost od uvođenja 1998. u Republici Hrvatskoj prošao je mnoge promjene i prilagodbe, izmjene i dopune, a najznačajnija je provedena pristupom Republike Hrvatske Europskoj uniji 1.7.2013.godine.

Kao država članica Hrvatska je dužna postupati i primjenjivati sustav poreza na dodanu vrijednost usklađen sa odredbama Direktiva i Uredbi Europske unije. Takav način postupanja osigurat će ujednačeno postupanje na „zajedničkom tržištu“ što znači sigurnost za tuzemne porezne obveznike i potrošače.

Jedna od značajnijih promjena koje su nastupile s danom pristupanja Europskoj uniji je nepostojanje granica i carinskih deklaracija između država članica pa se tako više ne govori o izvozu i uvozu dobara kada se dogodi razmjena na području Europske unije. Novi termini koji se uvode za „uvoz“ je „stjecanje dobara iz druge države članice“, a pojam „izvoz“ zamijenjen je „isporukom dobara u drugu državu članicu“. Uvoz i izvoz i dalje ostaju važni između države koje nisu članice odnosno treće države ili područja. Novost za obveznike koji posluju na jedinstvenom tržištu je i obaveza izvješćivanja o isporukama dobara i usluga na zajedničkom tržištu koje obavljaju drugim obveznicima ili osobama koje to nisu.

Sve navedene promjene i one opisane tijekom rada pokazuju koliko je važno usklađivanje Zakona o porezu na dodanu vrijednost Republike Hrvatske sa odredbama Direktiva da se što lakše uspostavi kretanje dobara i usluga na zajedničkom tržištu Europske unije što i je jedan od osnovnih ciljeva Unije. Vrlo je važno da se hrvatski porezni obveznici upoznaju sa odredbama PDV-a kako bi pravilno postupali u transakcijama na području Republike Hrvatske, odnosno Europske unije.

Poznavanje sustava u nastupu na tržištu Europske unije osigurati će hrvatskim poslovnim subjektima rast, razvoj i opstanak na konkurentskom tržištu što će konačno dovesti do povećanja zaposlenosti a samim time i direktan utjecaj na toliko željeni porast BDP-a.

LITERATURA

Knjige:

1. Bilen.F., Josić,I.,Raspudić,R., Smjernice za nadzor PDV-a i borbu protiv PDV prijevara, Institut za javne financije, travanj 4a, 2015,
2. Jelčić,Ba.,Jelčić Ba,Porezni sustav i porezna politika, Informator, Zagreb,1998.,
3. Jelčić Ba., Porezi – opći dio, Visoka poslovna škola Liberas, Zagreb 2011.
4. Jurković,P.,Javne financije, Masmedia, zagreb, 2002
5. Šimurina, N., Javne financije u Hrvatskoj,Ekonomski fakultet, Zagreb, 2012.
6. Šimovi. J.,Šimović.H.,Fiskalni sustav i fiskalna politika EU, Sveučilišna tiskara d.o.o., Zagreb, 2006.
7. Grupa autora, Vodič kroz Europske direktive o porezu na dodanu vrijednost, Institut za javne financije, Zagreb, ožujak 2015.
8. Porez na dodanu vrijednost s komentarom, Institut za javne financije, srpanj 2015

Zakoni:

1. Zakon o porezu na dodanu vrijednost <http://narodne-novine.nn.hr/> (20.9.2015.)
2. Pravilnik o porezu na dodanu vrijednost <http://narodne-novine.nn.hr/> (20.9.2015.)
3. Fiskalizacija u prometu gotovinom s komentarom <http://narodne-novine.nn.hr/> (22.09.2015)

Časopisi:

1. Bubalo,M.,“Porezni obveznik prema novom Zakonu o PDV-u i PDV identifikacijski broj“, **RRIF**, Zagreb, 2013., br.11., str.40
2. Cirkveni,T.,“Porezna oslobođenja u sustavu PDV-a“,**RRIF**,Zagreb,2013., br.11,str.82
3. Jurić,Đ.,“Porezne evidencije i prijave PDV-a“,**RRIF**, Zagreb,2013.,br.9,str.66

- 4 . Marečić,D.,“Prodaja robe na daljinu i izvan poslovnih prostora trgovaca“**RRIF**,Zagreb,2015.,br.4,str.168
5. Markota,Lj.,“Porezni položaj stjecanja dobara unutar EU,RRIF,Zagreb,2013. br.11.str.65
6. Markota,LJ.,“Tko su obveznici PDV-a i tko se treba registrirati za potrebe PDV-a u 2014.g.“,**RRIF**,Zagreb,2013.,br.12,str.126
7. Markota,Lj.,“PDV nakon pristupanja RH Europskoj uniji“,**RRIF**,Zagreb,2013.,br.3,str.14
8. Pavletić,A.,“Mjesto obavljanja usluga u Europskoj uniji i PDV“,**RRIF**,Zagreb,2012.,br.5,str.100
9. Porezni vjesnik 01/2015, Institut za javne financije, Zagreb, siječanj 2015 **Računovodstvo i financije 09/2015**, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb
10. Porezni vjesnik, 7a/2015, Institut za javne financije, Zagreb,srpanj 2015. **Računovodstvo i financije 09/2015**, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb

Ostalo:

1. Interna dokumentacija Porezne uprave, Područni ured Središnja Hrvatska
2. Smjernice za primjenu propisa vezano za nadzor i sustav funkcioniranja PDV-a na jedinstvenom tržištu EU

POPIS TABLICA

Tablica 1. Specifična pravila vezana za određivanje mjesta obavljanja usluga

Tablica 2. Prag stjecanja u državama članicama EU

POPIS SHEMA

Shema 1. Porezni sustav Republike Hrvatske

Shema 2. Prikaz ostvarenog dnevnog dohotka

POPIS PRILOGA

Prilog 1. Obrazac PDV

Prilog 2. Obrazac P-PDV

Prilog 3. Prijava za isporuke novog prijevoznog sredstva iz RH u drugu državu članicu

Prilog 4. Prijava za stjecanje novog prijevoznog sredstva iz druge države članice EU

Prilog 5. Obrazac INO PPO

Prilog 6. Obrazac PPO

Prilog 7. Zbirna prijava